

זאת ה'טוה

שבת כי-תשא-פרה תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

הגיע זמן **מנחה**

למה ישמעאל רוצח?

32 **הסיפור החסידי**
רבי אלימלך מליז'נסק

34 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים

36 **רמז בפרשה**
מדות הרחמים

37 **המדור אלקים**
קטרת הסמים

03 **סוד התפלה**
שיעור במחשוף הלבן

13 **בירור השפלות**
מאמר אדה"ז

22 **להרים ראש**
אור החיים

24 **שבת קדש**
שפת אמת

25 **ניגון חסידי**
ניגון 446

26 **ארבעה חטאים**
מעין גנים

29 **מהי תיפלות**
מהפכה שלישית

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל הקוראים די בכל אתר ואתר, שבת פרשת כי-תשא-פרה ואתה גליון ואביטה נוסף ומלא בכל טוב.

השבוע בגליון:

נפתח בשיעור מליל שבת — **תפילות ברומו של עולם** — לימד הרב קטע עמוק ויפהפה מהספר מחשוף הלבן לרבי יעקב אבוחצירא זיע"א, וביאר את סוד שלש התפילות היומיות, עבודתן ומעלתן. בשיעור מיום השבת — **תרומת הדשן**, בירור השפלות — לימד הרב את מאמרו של אדה"צ על סוד תרומת הדשן, על האיזון בין שפלות ושמחה ועל ביקורת בונה מול ביקורת הרסנית. באור החיים על הפרשה נלמד על **נשיאת ראש** והרמת עינים לשמים, ובשפת אמת נלמד על **השבת** כמתנה לישראל.

במעין גנים לפרשת כי תשא — **ארבעה חטאים** — נקרא על שרשי החטאים הכלליים של עם ישראל והכח לעשות תשובה. בארבע מהפכות, נמשיך עם המהפכה השלישית והשבוע נלמד **מהי תפלות** עליה נאמר "כאילו לימדה תפלות" ועל הקושי והרכות. בסיפור החסידי נקרא על בעל ההילולא של כ"א אדר, **רבי אלימלך** מליז'ענסק. במענות ותשובות נקרא על יישום בטחון פעיל, מה מרוויחים מלהשאר יום שלם בקושיא ועוד. וברמז בפרשה נעיין בפסוקי י"ג מידות הרחמים. ונסיים עם המדור לילדים ועם רזי שילמד אותנו על "קטרת הסמים" — על סוד הקרבנות ועל החוש הכי משיחי, **חוש הריח**.

שבת שלום ומבורך! ולמי שיספיק לפני פורים — פורים שמח, "אשר ישלטו היהודים"!

**שבת שלום ומבורך,
המערכת**

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

תפלות ברומו של עולם

קיצור מהלך השיעור

בליל שבת תרומה לימד הרב קטע עמוק ויפהפה ממחשוף הלבן לרבי יעקב אבוחצירא זיע"א. השיעור מעמיק בסוד שלש התפלות – הרמוזות בשלש התרומות בתחלת הפרשה – ערבית-שחרית-מנחה, בעבודתן ובמעלתן, הגבורות והולכות מתפלה לתפלה. בסוף באה התבוננות מיוחדת בתפלה של שבת.

שלש תרומות – שלש תפלות

נלמד את פירוש האביר יעקב מתוך מחשוף הלבן על פרשת תרומה. בתחלת הפרשה מדובר על שלש תרומות, "ויקחו לי תרומה... תקחו את תרומתי. וזאת התרומה"^א, וחז"ל אומרים^ב שאלו שלש תרומות – תרומת האדנים, תרומת הקרבנות ותרומת המשכן (כפי שמביא רש"י). רבי יעקב אבוחצירא דורש כאן אחרת. כפי שנראה, הוא יסביר ששלש התרומות הן כנגד שלש התפלות. העולם עומד על שלשה דברים – על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים^ג. בדרך כלל מבינים שתרומה שייכת לעמוד גמילות החסדים, תרומה-צדקה, אבל כאן הוא משייך את התרומה לעמוד העבודה, שכולל גם את התפלה ("עבודה שבלב זו תפלה"^ד), והיום התפלה היא כל עמוד העבודה, כאשר מקיימים "ונשלמה פרים שפתינו"^ה. מבין

שלש האבות, עמוד התפלה הוא כנגד יצחק אבינו (וכידוע הרמז: **תפלה** בגימטריא **יצחק-רבקה**). כפי שנראה, הוא ישבח מאד את תפלת מנחה – התפלה שתקן יצחק אבינו, שהוא עמוד העבודה. נתחיל לקרוא בפנים:

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנֶה לְבָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמַתִּי. וְזֹאת תְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֲתָם וְכו'. אֶפְשָׁר לְרַמֵּז עַל הַתְּפִלָּה, וּבְכָךְ כִּתְּבֶנּוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּסִינְיָתָא דְשִׁמְעָא דְתְּרוּמָה רוּמָתָא עַל הַתְּפִלָּה, דְּתְּפִלָּה נִקְרָאת דְּבָרִים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם וְזֶהוּ תְּרוּמָה,

מעבר למאמר חז"ל שהתפלה היא "דברים העומדים ברומו של עולם"^ו, לשון תרומה שהוא דורש, מדובר כאן על תרומה לבית המקדש, עליו נאמר "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"^ז. הדבר מתאים גם למאמר של הרב^ח שהיום מתקיים ה"ועשו לי מקדש" בכל בית כנסת, שהוא בית מקדש מעט.

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת חתן הדר-יוסף-תם שי' מימון. ליל שבת תרומה, ד' אדר תש"פ – כפ"ח.

א שמות כה, ב-ג.

ב מגלה כט, ב.

ג אבות פ"א מ"ב.

ד תענית ב, א.

ה הושע יד, ג.

ו מגלה עמוקות (ואתחנן) אופנים לה ו-צ.

ז ברכות ו, ב.

ח ישעיה נו, ז.

ט ד"ה "ויקחו לי תרומה" תשמ"ג.

י שמות כה, ח.

סדר התפלות והאבות

וְאָמַר בָּאֵן שְׁלֹשׁ פְּעָמִים תְּרוּמָה כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ
תַּפְּלוֹת שְׁמֹת פְּלִילִים בְּכָל יוֹם,

כפי שנראה, הוא מונה את התפלות בפסוק לפי הסדר של "ערב ובקר וצהרים"^{יא} – כברייתו של עולם^{יב}, בו היום הולך אחר הלילה, ולא כמו הסדר בבית המקדש, בו הלילה הולך אחר היום.

לפי דעה אחת "תפלות אבות תקנום"^{יג} –

אברהם תקן שחרית, יצחק תקן מנחה ויעקב תקן ערבית. אם סדר התפלות הוא ערבית-שחרית-מנחה זהו בעצם סדר של יעקב-אברהם-יצחק. האם יש סדר בו יעקב קודם לאברהם? לפני התפלה צריך לומר "הריני מקבל עלי מצות עשה של 'אהבת לרעך כמוך'"^{יד}, ובפרק לב בתניא – הפרק של אהבת ישראל – כתוב שכאשר לא מצליחים לעורר את האהבה צריך להקדים לה רחמים,

בסוד "יעקב אשר פדה את אברהם"^{טו}, זהו סדר בו יעקב קודם לאברהם. חז"ל אומרים^{טז} על אותו פסוק שאברהם ניצל מכבשן האש בזכות שה' צפה את נכדו יעקב – שעדיין לא נולד – שעתיד לצאת ממנו, זו בחינה שיעקב קודם לאברהם (ובסוד ערב לשון ערבות – "כל ישראל ערבים זה בזה").

יא תהלים נה, יח. וראה ברכות כ, ב.

יב ראה שבת עז, ב.

יג ברכות כו, ב.

יד סידור.

טו ישעיה כט, כב.

טז בראשית רבה סג, ב.

יז סנהדרין כז, ב.

יש עוד סדרים של האבות. אנחנו כעת בשבת, שיש בה שלש סעודות כנגד שלשת האבות. איך הם מסודרים? הסעודה של הלילה היא כנגד יצחק אבינו, סעודת הבקר היא כנגד אברהם אבינו – אברהם תמיד בבקר, כמו שכתוב בו בפירוש "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם [להתפלל]"^{יח} – וסעודה שלישית, רעוא דרעוין, היא כנגד יעקב אבינו^{יט} (סעודתא דזעיר אנפין, שהוא יעקב). אם כך הסעודות, כנראה גם בתפלות שבת יש בחינה כזו, שמנחה של שבת שייכת ליעקב. רואים שיש הרבה התכללות בענין.

"לי תרומה" – ערבית

הוא מתחיל להסביר את התפלות בפרטות. בתפלת ערבית הוא לא מסביר כלום, רק אומר גימטריא. רבי יעקב 'מרשה לעצמו' לעשות גימטריאות עם הרבה כוללים

ואותיות והוספות מילים – דברים שאנחנו בדרך כלל לא עושים, אבל הוא עושה 'בכף':
וְהָיָה תְּרוּמָה רִאשׁוֹנָה כְּנֶגֶד תַּפְּלוֹת עֶרְבִית,
לִי תְּרוּמָה עִם הָאוֹתִיּוֹת גִּימְטְרִיָּא הִיא עֶרְבִית,
וְיש להוסיף עוד רמזים: שבתבת "לי" ("ויקחו לי תרומה") יש רמז לתבת **לילה** שנדרשת **לי-לה**, כנודע^כ. רש"י מביא את דרשת חז"ל ש"ל"י היינו "לשמי" – "**לי** לשמי" עולה **יעקב-רחל** (יעקב-לי רחל-לשמי, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, תפארת ומלכות), זיווג הלילה

בדרך כלל מבינים
שתרומה שייכת
לעמוד גמילות
החסדים, תרומה-
צדקה, אבל כאן
הוא משייך את
התרומה לעמוד
העבודה, שכולל
גם את התפלה

יח בראשית יט, כז.

יט שעה"כ דרושי קידוש ליל שבת דרוש א.

כ ראה גם בן יהוידע לסנהדרין קד, ב ד"ה "א' על מקדש ראשון וא' על מקדש שני" ושיעור כ' חשון ע"ג.

הוא מסביר? כל מה שהוא אומר מבוסס על האריז"ל – אצלו 'רבינו' זה האריז"ל. דבר מיוחד בתפלת שחרית – שגם בפשט היא הכי ארוכה – שיש בה סדר מסודר של עליה וירידה בכל ארבעת העולמות. עד תפלת עמידה עולים עד לאצילות – ובנפילת אפים עולים עד לא"ק – ואחר כך שוב יורדים בכל העולמות:

וְאָמַר בְּזֶה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבֹו, לְפִי שְׁתַּפְּלֵת שְׁחֲרִית יֵשׁ בָּהּ תִּקּוֹן כָּל אֲרָבָעָה עוֹלָמוֹת אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה בְּדוּעַ בְּמַעֲשֵׂה וּבְדַבּוּר,

יש בתפלה ובהכנות אליה תיקון של ארבעת העולמות – לא רק עליה וירידה, אלא פועלים תיקון – במעשה ובדבור. במעשה מתקנים את חיצוניות העולמות ובדבור את פנימיות העולמות. כמו שמואב כאן בפירוש למטה, את חיצוניות העולמות מתקנים במעשים שלפני התפלה – כשאדם מתפנה ונוטל ידים הוא מתקן את חיצוניות העשייה, בהתעטפות בטלית את חיצוניות היצירה, בהנחת תפילין של יד את חיצוניות הבריאה ובהנחת תפילין של ראש את חיצוניות האצילות¹. אחר כך, בדבור של התפלה, מתקנים את פנימיות ארבעת העולמות.

וְיֵשׁ בָּהּ עֲלִיַּת נִיצוּצוֹת שְׁלֵשָׁה עוֹלָמוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה, וּשְׁלֵשָׁה עוֹלָמוֹת הֵם עֲצָמוֹת שְׁמוֹתֵיהֶם אֶל אֲדֹנָי בְּעֲשִׂיָּה, וְאֵל הוֹיָה בְּיְצִירָה, וְאֵל שְׂדֵי בְּרִיאָה, וְרָאשֵׁי תְבוֹת אֲדֹנֵי הוֹיָה שְׂדֵי הֵם אוֹתִיּוֹת אִישׁ, מְשׁוֹם הֵכִי אָמַר מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבֹו, שֶׁהֵם שְׁלֵשָׁה עוֹלָמוֹת בְּרִיאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה שְׁרָאשֵׁי תְבוֹת שְׁלֵשָׁה אִישׁ כְּאֶמֶר, תִּקְחוּ אֶת תְּרוֹמָתִי, דְּהִינּוּ מְשֹׁם תְּרִימוֹ נִיצוּצוֹת, דְּכִשְׁעוֹלִים נִיצוּצוֹת זֶה

יורשת את מדת הנדיבות מהאב ובכך נעשית בחינת בן המשפיע, וד"ל.

ל פה"ח שער התפלה פ"א. וראה באורך מבחר שיעורי התבוננות ח"ז "תיקון המעשה בתפילת השחר".

(תפלת ערבית²), כל תפלה לשון חיבור וזיווג, לשון "התופל כלי חרס"³, כנודע⁴). דילוג האותיות ב"לי תרומה" עולה אמת – "תתן אמת ליעקב"⁵ שתקן תפלת ערבית⁶.

"תקחו את תרומתי" – שחרית

בתפלת שחרית הוא גם אומר גימטריא, אבל מוסיף גם הסבר ארוך. בכל זאת, כפי שכבר אמרנו, נראה שהוא הכי מייקר את תפלת מנחה ומאריך בה.

מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבֹו תִּקְחוּ אֶת תְּרוֹמָתִי, זֶה תִּפְלַת שְׁחֲרִית, אֶת תְּרוֹמָתִי גִימְטְרִיָּא זֶה הִיא תִּפְלַת הַשְּׁחֵר עִם כָּלֹלוֹת אֲרָבָע תְּבוֹת וְהַפּוֹל,

עוד לפני ההסבר שהוא ירחיב, מתאים להקביל את תפלת שחרית ל"מאת כל איש אשר ידבנו לבו", שהרי את תפלת שחרית תקן אברהם אבינו שנקרא נדיב. כל עם ישראל נקרא "בת נדיב"⁷ בהיותו בתו של אברהם אבינו⁸ ("והוי' בך את אברהם בכל"⁹ – בת היתה לאברהם אבינו ו'בכל' שמה"¹⁰). איך

כא בעיקר בערבית שבת, והארה ממנו ב"השכיבונו" בערבית דחול – ראה לשם שבו ואחלמה הקדמות ושערים ליקוט ב (ובאורך בהתוועדות מוצאי ט"ו תשרי ע"ט).

כב כלים פ"ג מ"ה.

כג תו"א תרומה עט, ג; בת עין ד"ה זאת חקת התורה. וראה פרי צדיק מאמר קדושת השבת ב (ע"פ סוטה פ"ג מ"ד).

כד מיכה ז, כ.

כה והנה, ה' קרא ליעקב "אל" ("ויקרא לו אל אלהי ישראל". בראשית לג, כ) והוא הדור ה-כב לאדם הראשון ("שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון". ב"ב נח, א; זח"א לב, ב) כנגד כב אותיות התורה (יעקב הנו עמוד התורה) – אל פעמים כב = 682 = ערבית (שעולה יעקב ועוד 500, "פרו ורבו", "מטתו שלמה". יעקב לשון עקב שמתחלף בערב, ובסוד מזל עקרב של חדש חשוון בגימטריא "יעקב יעקב", וד"ל).

כו שה"ש ז, ב.

כז שה"ש רבה ז, ה.

כח בראשית כד, א.

כט ב"ב טז, ב. "בת נדיב" = 468 = ט"פ "בכל"; ראשי תבות "בת נדיב" בן = "בכל", כמו שמפרש רש"י. והיינו שהבת

שדי תבינם^{לג}, שייך לבניה, ו"אמא מקננא בכורסא"^{לד}, בעולם הבריאה (ועוד, "אל שדי" עולה משה, שזכה לבניה^{לה}, להמשיך ולהאיר בעולם הבריאה מעולם האצילות). ראשי התבות של השמות היחודיים לעולמות הם **איש (א-דני הוי' ש-די עולה "אל רחום וחנון" הנ"ל)** ומהם לוקחים את "תרומתי", תרומת י, לעולם האצילות. הוא משבח כאן מאד את "תרומתי", אך כפי שנראה הוא יפליא עוד יותר במעלת "התרומה".

עוד מעלה חשובה לגבי תפלת שחרית: **עוד, בתפלת שחרית אָנוּ מוֹסְרִים עֲצָמֵנוּ וְשִׁפְתֵי פִּעְמָם לְמִיתָה, אֶחָד בְּקִרְיַת שְׁמַע מוֹסְרִים עֲצָמֵנוּ לְהַרְיָקָה עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם בְּזוּג אָבָא וְאַמָּא, וּבְנִפְּלִית אִפִּים אָנוּ מוֹסְרִים עֲצָמֵנוּ לְמִיתָה בְּזוּג זו"ן, וְזֶה רָמַז בְּמִלַּת תְּרוּמָתִי, אוֹתִיּוֹת תְּרִי מִתְּ הִינוּ וְשִׁפְתֵי מִיתוֹת.**

בקריאת שמע הכוונה היא שאדם מוסר את עצמו לארבע מיתות בית דין, סקילה-שרפה-הרג-חנוק^{לו} (שכנגד ארבע אותיות י-ה-ו-ה, "הוי' אחד"^{לז}). וכן באמרנו "ובכל נפשך"^מ – "אפילו הוא נוטל את נפשך"^{מא} – דבר גדול – ונפילת אפים מוסברת כמסירת נפש בפועל^{מב}. יש ממש סכנה בנפילת אפים^{מג}, ולכן גם לא אומרים אותה תמיד. בכל אופן, בתפלות האחרות אין כוונה מיוחדת של מסירת נפש, ויש כאן רמז יפה – **תרומתי** אותיות **תרי מות**, שתי מיתות. ובכל זאת, כפי שנראה, יש משהו בתפלת מנחה שעוד יותר גם מזה.

היא הרמת הקדשה, ואמר אשר ידבנו לבו, דָּכַל שְׁלֹשָׁה עֲלָמוֹת בְּרִיָּאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה יֵשׁ לָהֶם נַחַת רוּחַ וְנִדְיבוֹת לֵב בְּהַעֲלוֹת הַנִּיצוּצוֹת מֵהֶם לְעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וּמִשּׁוֹם הָכִי אָמַר בְּזֶה תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי בְּיוֹד, מִשּׁוֹם דְּאוֹת יו"ד הִיא בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְעַל זֶה אָמַר תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָת יו"ד שֶׁהוּא עוֹלָם הָאֲצִילוֹת, דָּכַל עֲלִית נִיצוּצוֹת בְּרִיָּאָה יְצִירָה עֲשִׂיָּה הֵם לְעוֹלָם הָאֲצִילוֹת.

מעבר לתיקון העולמות, יש עלית ניצוצות קדושים בתפלת שחרית – מעלים את הניצוצות של כל עולם משלש העולמות התחתונים בי"ע לעולם האצילות, עולם האחדות האלקית (והרמז: **שחרית** בגימטריא **בריאה יצירה עשיה** – תקון העולמות התחתונים על ידי עלית הניצוצות הקדושים שבהם לאצילות העליונה). בפשט, כאשר עשיתי משהו לא לגמרי מכוון – יתכן שיש בו גם משהו טוב. בכל מעשה יש משהו טוב ובתפלת העשיה מבררים ומעלים את הטוב מתוך אותו מעשה. בתפלה של עולם העשיה מעלים מהמעשים, בתפלה של עולם היצירה מעלים מהדבורים ובתפלה של עולם הבריאה מעלים מהמחשבות. בעולם האצילות כבר אין בירורים אלא יחודים – לשם עולים כל הניצוצות.

לכל עולם יש שם קדוש באריז"ל^{מא} – השם הבסיסי של שלש עולמות בי"ע הוא שם א-ל-י (שמקורו בתיקון הראשון של יג תקוני דיקנא, יג מדות הרחמים של אריך אנפין – "אל רחום וחנון"^{מב}), ואליו מצטרף שם א-דני בעשיה, שם הוי' ביצירה ושם ש-די בבריאה. מענין, הייתי חושב ששם שם הוי' הכי גבוה, אבל פסוק מפורש ששם ש-די שייך לבריאה – "ונשמת

לג איוב לב, ח.

לד תקו"ז תקו"ו (כג, א).

לה ראה ר"ה כא, ב; חז"ב קטו, א (ובנצוצי זהר שם).

לו שעה"כ דרושי כוונת ק"ש דרוש ה.

לז דברים ו, ד.

לח שם פסוק ה.

לט ברכות פ"ט מ"ה.

מ זהר ח"ב רב, ב.

מא ראה שעה"כ דרושי נפילת אפים דרוש ב.

לא מב"ש ש"ג ח"ב פט"ו; שער המצות פרשת עקב; פט"ח שער הנגהת הלימוד פ"א. ובכ"מ.

לב שמות לד, ו. ג"פ **אל** סוד **מגן** [אברהם = ח"פ אל] (חתומת ברכת אבות. ראה הנסמן בהערה הקודמת).

וזאת התרומה – תפלת מנחה

הדינים ומתן רב הקטרוג רחמנא לצלן,
מה פירוש תגבורת הדינים? בקורת. גם
בקורת שייכת לקרבן^מ – יש ביקור – מושג של
בקר, אבל עיקר הבקורת מתעורר בצהרים. יש
על האדם בקורת – הוא שקוע בעניי העולם
הזה, באמצע היום, ושואלים אותו "אֵיפָה?"^מ.
מתי ה' שאל את אדם הראשון "אֵיפָה?" לפנות
ערב, בזמן מנחה^מ. השאלה הזו חוזרת בכל
יום לעת ערב.

לְכֹן צְרִיף הָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה
וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֵי ה', לְעוֹרֵר הַרְחָמִים וּלְמַתֵּק
הַדִּינִים עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה,

יש כאן משהו שהוא אפילו למעלה משתי
המיתות אליהן אנו מוסרים את עצמנו בתפלת
שחרית – להתחנן. כתוב "אל תעש תפלתך
קבע אלא רחמים ותחנונים לפני המקום
שנאמר 'כי חנון ורחום הוא ארך אפים ורב
חסד ונחם על הרעה'^{מחמ"ט} ("ונחם על הרעה")
שייך בפרט לזמן המנחה, זמן התעוררות
הדינים-הרעה, "ונחם" אותיות מנחה, ויוצא
מכאן שערבית ושחרית הן "קבע" יחסית
לעיקר ה"תחנונים", בתפלת מנחה.

ובמשום הַכִּי נִקְרָאת תְּפִלַּת מִנְחָה וְלֹא
נִקְרָאת תְּפִלַּת הַצֹּהֲרַיִם וְלֹא תְּפִלַּת בֵּין הָעֶרְבַּיִם,
מִשּׁוּם דְּאוֹתָהּ שְׁעָה הוּא שְׁעַת הַדִּין וְהַרְגָּז,
וְעַל יְדֵי תְּפִלָּה מְשַׁתְּפָכִים הַדִּינִים וְחִמַּת הַמִּלָּךְ
שְׂכָבָה, וְזֶהוּ מִנְחָה, לְשׁוֹן מִנְחָה וְנַחַת רוּחַ,
על פי פשט, מנחה היינו מתנה, הקרבת שי,
והיא לשם כפרה כמו שאמר יעקב "אכפרה
פניו [של עשו] במנחה ההלכת לפני^מ". אבל כאן
הוא דורש מנחה לשון מנוחה – האדם בעצמו,

וזאת התרומה היא תְּפִלַּת מִנְחָה, זאת
התרומה עם הַפּוֹלֵל גִּימְטְרִיא זו תְּפִלָּה שֶׁל
מִנְחָה בְּזִמְנָה,

כל פעם המשפט שהוא מביא בגימטריא
מתאר... מה המלה שהוא מוסיף כאן?
"בזמנה". הוא ידגיש מאד שהמנחה צריכה
להיות בזמנה. [בדיוק נכנס החתן]. הגעת
בדיוק בזמן, הוא מדבר על מנחה בזמנה
[החתן: התפללתי ב"ה]. ברוך ה' שיש גם רבינו
תם (משמות החתן) לסמוך עליו... [כתוב כאן
'בזמנה', לא 'בזמן' – בזמן שלה]. באמת
כשהרבי הגיע מהציון היו מתפללים מנחה
בזמנה, גם אם באמצע הלילה. מי הצדיק
שהכי הדר (שם החתן) במנחה 'בזמנה', גם
באמצע הלילה? [רבי מרדכי מנדבורנא]. נכון,
הוא היה מתפלל מאוחר בלילה – בחדר שלו
התריסים היו סגורים. פעם הגיע כנראה איזה
'מתנגד' ותמה איך הוא מתפלל מנחה בכזו
שעה, אז רבי מרדכי פתח לו את התריסים
והוא ראה את השמש זורחת.

למה כל כך חשובה 'תפלה של מנחה
בזמנה'? כתוב^מ שתפלת מנחה היא עמידה
בנסיון – זו עבודת הנסיונות, דבר גדול –
שהאדם מנתק את עצמו מעיסוקיו באמצע
היום (באמצע לכתוב "ואביטה"...), ועומד
להתפלל. תפלת מנחה שתקן יצחק היא מ"כי
ינטו צללי ערב"^מ, שהשמש מתחילה לנטות
לקראת הלילה, ומתעורר בעולם דין^מ. כך
הוא מסביר:

דְּצְרִיף הָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מִנְחָה
בְּזִמְנָהּ, מִשּׁוּם דְּבְאוֹתָהּ שְׁעָה הוּא זְמַן תְּגַבֵּי

מה ראה תמיד פ"ג מ"ד.
מו בראשית ג, ט.

מז ראה תרגום ורש"י שם פסוק ח.
מח יואל ב, יג.

מט אבות פ"ב מי"ג.

נ בראשית לב, כא.

מב סדר היום (בתפלת מנחה). הובא באוה"ת נ"ך ח"א ע'
עא; סה"מ עזר"ח עמ' פז, ועוד.

מג ירמיהו, ד.

מד זרה ח"א קלב, ב.

"עת רצון" במנחת שבת

עד כאן הוא דבר על תפלת מנחה של חול, וכעת הוא עובר למנחה של שבת:

וְעוֹד מְצִינוּ דְּזָמַן תְּפִלַּת מְנַחָה שֶׁל שַׁבָּת הוּא
עֵת רְצוֹן, שְׁאִין שׁוּם עֵת דּוֹמָה לוֹ בְּרְצוֹן, וּמִשּׁוּם
הַכִּי תִקְנֶה לְזִמְרָה בּוֹ פֶּסוּק וְאֵין תְּפִלָּתִי לָהּ ה'
עֵת רְצוֹן, שְׁאִין עֵת רְצוֹן כְּמוֹהוּ, וּכְמוֹ שֶׁהָאֲרִיז
בְּזֵהָר הַקָּדוֹשׁ בְּזֵה, וְכָל מָה שֶׁהִדִּין קָשָׁה בְּעֵת
הַהִיא בְּחֹל, הַרְצוֹן וְהִרְחַמִּים מְצוּיִים בְּאוֹתוֹ עֵת
בְּשַׁבָּת, וְאֶפְשָׁר לְדָוָה רִמְזוֹ אִיּוֹב (לֹט, יח) כְּעֵת
בְּמִרוֹם תִּמְרֵי תִשְׁחַק לְשׁוֹם וּלְרִכְבּוֹ, כְּעֵת
בְּמִרוֹם גִּימְטְרִיָּא בְּעֵת רְצוֹן,
הוּא עֵת רְצוֹן שֶׁל תְּפִלַּת מְנַחָה
שַׁבָּת, דְּרְצוֹן וְרְצוֹן הֵפֵל דְּבָר
אֶחָד, וְאָמַר שֶׁתְּפִלַּת מְנַחָה
שַׁבָּת שְׁהִיא בְּעֵת רְצוֹן, הִיא
פּוֹרְחַת בְּאֲוִיר וְאֵין מַעֲכָב לָהּ,
וְהִיא שׁוֹחֶקֶת וְלוֹעֲגַת עַל ס"מ
וְלִילִית, וְזֵהוּ תִשְׁחַק לְשׁוֹם
וּלְרִכְבּוֹ, הֵם ס"מ וְלִילִית,

הוא אומר כאן כלל גדול
- כמה שמשהו יותר קשה
ובלתי רצוי, הוא נעשה הכי
טוב ורצוי כשמגיעים לשרשו
שהוא תכליתו. כל השבוע יש דינים, בקורת,
בזמן של תפלת מנחה - ובשבת זהו הזמן הכי
נעלה ורצוי, הכי "עת רצון".

הוא מביא לענין פסוק מאיוב, אחת
מחמשים השאלות - כנגד חמשים שערי
בינה¹ - שה' שואל את איוב אחרי שהוא
מתגלה אליו. באיזו פרשה אנחנו בסדר
התורה? יתרו היא הפרשה ה-**טוב**, מתן תורה,
אח"כ משפטים הפרשה ה-**חי** וכעת תרומה
הפרשה ה-**19**, בגימטריא **חיה** וגם **איוב**

שטרוד ובהול בעסקיו, צריך להגיע למנוחה,
להרגע ולעמוד להתפלל, וכך הוא גורם
מנוחה ונחת רוח גם למעלה. הוא משתמש
כאן בבניטוי ממגלת אסתר - "וחמת המלך
שככה"², אחרי שהמלך תלה את המן. צריך
לבטל את המקטרג ואז משתככים הדינים.
"שככה" כמו "אשרי העם שככה לו"³ (תחלת
תפלת מנחה). הבעל שם טוב⁴ מפרש ש"ככה"
היינו "כתר כל הכתרים" (והנה, פלא, **כתר כל
הכתרים** עולה מנחה במילוי המילוי: **מם
נון וו נון חית יוד תו הא אלף** - זהו זמן גילוי
כתר כל הכתרים להמתיק את
כל הדינים ושיהיה "וחמת
המלך [מלך מלכי המלכים
הקדוש ברוך הוא] שככה"⁵).
גם ערבית ושחרית מגיעות
לכתר, אבל כנראה הן מגיעות
עד לאריך ועתיק ואילו תפלת
מנחה מגיעה לרדל"א, הראש
השלישי שבכתר, כתר כל
הכתרים.

וְהִנֵּה תִקְחוּ מֵאֲתֶם זֶהָב
עִם הַכּוֹלֵל גִּימְטְרִיָּא מִתּוֹקִים
תִּמְתְּקוּ דִּין, דְּעַל יְדֵי הַתְּפִלָּה
מִתְּמַתֵּק הַדִּין, לְכֹן צָרִיךְ הָאָדָם לְהִיזוֹת זֶהִיר
וְזִרְיָה בְּהַתְּפַלֵּל אוֹתָהּ בְּזִמְנָהּ,

כל המשפטים שהוא מחשב כאן הם,
כמובן, משפטים שהוא בעצמו ממציא,
משפטים עצמיים. נחמד מאד - 'מתוקים
תמתקו דין', זיסע-קינדערלאך תמתקו דין.
הוא משתמש בבניטוי "זהיר וזריז" - "זהירות
מביאה לידי זריזות"⁶ - הכל כדי להתחזק
להתפלל מנחה בזמנה.

נא אסתר ז, י.

נב תהלים קמד, טו.

נג כש"ט אות קסג.

נד ע"ז כ, ב.

נה ראה הקדמת הראב"ד לספר יצירה.

מה שהוא כותב כאן מחזק מאד מה שאמרנו – שהמאמץ בזמני הקושי מביא לעליה הכי גדולה כשמגיעים לשרש ולתכלית. ועוד שְׁהַשְׁלֵשָׁה צְדִיקִים הָאֲמוּנִים יִלְצוּ עֲלֵיו זְכוּת, וְזֶהוּ זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתָם, דִּהְיִנוּ בְּשִׁיחֵי זְרִיזִים לְהַתְּפַלֵּל מִנְּחָה בְּזִמְנָה, אֲזַ בְּשִׁבְת זֻכִּים לְזָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת, זָהָב גִּימְטְרִיָּא דָּוָד, כֶּסֶף גִּימְטְרִיָּא יוֹסֵף עִם אֲרָבַע אוֹתִיזְתֵּינוּ, נַחֲשֶׁת הוּא מִלְּשָׁה שֶׁתִּקֶּן נָח וְשֶׁת, דִּהְיִנוּ זֻכָּה הַמִּתְּפַלֵּל מִנְּחָה בְּזִמְנָה בְּחַל שְׁיִלְצוּ עֲלֵיו אֵלֶּה הַשְׁלֵשָׁה צְדִיקִים זְכוּת בְּעֵת רָצוֹן שֶׁהִיא מִנְּחַת שִׁבְת, לְכֹן צָרִיךְ הָאָדָם שְׁיִזְהַר מְאֹד מְאֹד בְּתַפְּלַת מִנְּחָה.

הוא מפרש "זהב כסף ונחשת" על שלשת הצדיקים – דוד, יוסף ומשה, בהתאמה. הסדר הוא מלמטה למעלה בקו האמצעי – דוד-מלכות, יוסף-יסוד ומשה-דעת (נשמת התפארת). עוד לפני הגימטריא שלו על כסף-יוסף, יותר פשוט, השער של שניהם הוא סף (לשון מוסיף והולך ואור. והוא סוד "ששים המה מלכות ושמונים פילגשים"^{נח}, ששים משניות ושמונים ברייתות^ט, וד"ל). קצת פלא שמשה רבינו הוא הנחשת – המתכת הכי פחות יקרה.

בדרך כלל באר"י משה ראשי תבות משה-שת-הבל^ס (עלית הנשמה לשרשה), אבל יש גם בחינה שהוא מתקן את נח. איך יודעים? משה אומר "מחני נא"^{סח}, אותיות "מי נח"^{טב}, ובתפלתו במסירות נפש על דורו הוא מתקן את נח שלא התפלל על דורו^{טו}. יש רמז ידוע

נח שה"ש ו, ח.

נט ח"ט על במדבר לא, יג ע"פ המדרש (ראה שה"ש רבה ו, כא).

ס ראה תקו"ז סט. מבואר בשער הפסוקים שמות סימן ב; ע"ח שער הכללים פ"י.

סא שמות לב, לב.

סב ישעיה נד, ט.

סג לקו"ת (האריז"ל) פרשת כי תשא, ע"פ זהר ח"א סז, ב.

(מוסבר אצלנו בכ"מ^ט שאיוב הוא סוד הבינוני של התניא, וכאן רמזו שהוא שייך במיוחד לעבודה הפנימית של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"). פסוק מענין, מזכיר לנו את ניגון ההמראה – "כעת במרום תמריא תשחק לסוס ולרכבו", האדם ממריא במטוס ואז רואה דרך החלון, האשנב, איזה רכב נוסע למטה ושוחק עליו. מי הם הסוס ורוכבו? ס"מ הוא הרוכב ולילית היא הסוס.

בתפלת מנחה של שבת אנחנו אומרים שלשה פסוקים ב"צדקתך", פסוקי צידוק דין, על שם שלשה צדיקים שיצאה נשמתם באותו זמן^י. הוא מזכיר אותם לפי סדר הזמנים – יוסף, משה ודוד:

וְשִׁלְשָׁה צְדִיקִים עֲמוּדֵי הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ עֵת רָצוֹן יִצְאָה נְשָׁמָתָם, לְהוֹדִיעַ חֲבָתָם לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְהֵם יוֹסֵף וּמֹשֶׁה וְדָוִד, וְלָכֵן מְזַכְּרִים אוֹתָם בְּשִׁלְשָׁה צִדְקָתָה, וְזִכְרָתָם גַּם כֵּן מוֹסְפֶת לָנוּ הַרְצוֹן וְהַרְחָמִים כְּמוֹ זִכְרֵת יוֹג מְכִילֵן דִּרְחֻמִּי,

וְהִנֵּה אִם הָאָדָם אֵינוֹ זֹהִיר בְּתַפְּלַת הַמִּנְחָה בְּחַל מִתְּרַבָּה עֲלֵיו הַקְּטָרוֹג רַחֲמָנָא לְצִלָּן, שֶׁהָרִי לֹא נִזְהַר לְהַתְּפַלֵּל מִנְּחָה בְּזִמְנָה כְּדִי לְשַׁפֵּךְ עֲלֵיו הַדִּין הַקָּשֶׁה הַמִּתְעוֹרָר בְּעֵת הַהִיא, וְגַם בְּמִנְחַת שִׁבְת שֶׁהוּא עֵת רָצוֹן לֹא יִמָּצֵא הוּא רָצוֹן רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כִּי מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרֶב שִׁבְת יֹאכֵל בְּשִׁבְת, וּמִי שֶׁלֹּא טָרַח בְּעֶרֶב שִׁבְת אֵין לוֹ מֶה שְׁיֹאכֵל, וְגַם שְׁלִשָּׁה הַצְדִּיקִים הָאֲמוּנִים לֹא יִלְצוּ עֲלֵיו זְכוּת, לְפִיכָּה בָּאָה הַתּוֹרָה לְהִזְהִיר הָאָדָם לְהַתְּפַלֵּל תַּפְּלַת מִנְּחָה בְּזִמְנָה, כְּדִי לְמַתֵּק הַדִּינִים הַקָּשִׁים הַמִּתְעוֹרָרִים בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמוֹ שֶׁתִּבְּנֶנּוּ, וְעוֹד כְּדִי שֶׁבְּתַפְּלַת מִנְּחַת שִׁבְת שֶׁהוּא עֵת רָצוֹן יִמָּצֵא גַם הוּא רָצוֹן וְרַחֲמִים, דִּזְהָ תְּלִוי בָּזָה כְּמוֹ שֶׁתִּבְּנֶנּוּ,

נו ראה שעשועים יום יום פרשת בלק יום ג, ובכ"מ.

נד זהר ח"ב קנו, א. הובא בב"ח ח"א רצב, בובשו"ע אדה"ז שם ס"ה.

השבחים של "ישתבח" הוא כבר משייך לעולם הבריאה, אליו נכנסים כאן. בתפלת האצילות – יג הברכות האמצעיות בשמו"ע.

מנוחה במנחת שבת

ראינו^{סח} שמנחה נקראת כך על שם המנוחה – בכל השבוע צריך להתחנן במנחה כדי לשכך את הדינים ולהביא למנוחה ונחת רוח ובשבת זהו לכתחילה זמן של "עת רצון". בנוסח המיוחד למנחה של שבת הכי מודגשת המנוחה. הייתי חושב שעיקר המנוחה תופיע בליל שבת, כאשר בכניסת שבת "באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה"^{סט} ולקראת המנוחה-השינה של ליל שבת, אך המנוחה הכי בולטת היא בתפלת מנחה דווקא – כנראה גם אז הולכים לנוח...

כל הנוסח של "אתה אחד" מסודר בשלישיות^{טז}, ושתי המנוחות הראשונות מופיעות במקום השלישי – במקום של יעקב (שמפורש במנוחה השנייה). כפי שהזכרנו, הזמן של רעוא דרעוין בשבת – ממנחה ואילך אנחנו בו – שייך ליעקב אבינו. נספור כמה לשונות מנוחה יש בו:

אתה אחד, ושמןך אחד, ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ.

תפארת גדלה, ועטרת ישועה, יום מנוחה וקדשה לעמך נתת.

אברהם יגל, יצחק ירנן, יעקב ובניו ינוחו בו. מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום השקט ובטח.

מנוחה שלמה שאתה רוצה בה יכירו בניך וידעו כי מאתך היא מנוחתם ועל מנוחתם יקדישו את שמך.

סח מכאן השלמה מצפרא דשבתא.

סט רש"י על בראשית ב, ב.

ע ראה ד"ה "אתה אחד" בסה"מ קונטרסים לאדמו"ר האמצעי.

של נחשת, שהוא לא אומר כאן – נחשת ראשי תבות "נובלות חכמה שלמעלה תורה"^{טז}, תורת משה^{טז}.

עד כאן מהלך יפה שלו על שלש התרומות כנגד שלש התפלות העומדות ברומו של עולם.

התפלה – להשלים את יג התיקונים

את סיום דבריו לא נקרא בפנים, רק נאמר בעל פה:

הוא מסביר שכל ענין התפלה הוא להשלים את תיקוני דיקנא דז"א. לאריך אנפין יש יג תיקוני דיקנא, סוד יג מדות הרחמים שנאמרו אחרי חטא העגל^{טז}, אך לז"א יש רק ט תיקוני דיקנא, ט מדות הרחמים שמופיעות אחרי חטא המרגלים^{טז}. כל ענין התפלה הוא להשלים שגם לז"א יהיו יג תיקונים. איך? תיקוני הדיקנא נמשכים מהמוחין. כל אחד משלשת המוחין חב"ד מוציא שלשה תיקונים בז"א, כך שיש לו ט תיקונים, אך כשיש גדילה של המוחין הדעת מתחלקת לשני מוחין – כמו בתפילין של ראש – ואז יש ארבעה מוחין שכל אחד מוציא שלשה תיקונים, יב תיקונים, ועם הכולל יש יג.

הוא מסביר שבכל אחד מעולמות אבי"ע בתפלה יש סוד של יג: בתפלת העשיה, קרבנות, ברייתא דרבי ישמעאל עם יג מדות שהתורה נדרשת בהן. בתפלת היצירה – יג פעמים "ברוך" ב"ברוך שאמר". את יג

סד בראשית רבה מד, יז. וראה קהלת יעקב ערך נחשת; תו"א קיא, ד ובכ"ד.

סה "נובלות חכמה שלמעלה תורה" = 1653, 57 במשולש. 57 = אל הוי' – "אל הוי' ויאר לנו" – וביחד עם משה = 402 = "בן עמרם" = "איש האלהים". 1653 יחד עם משה = 1998 = 54 פעמים 37, יחידה – עליה מ-23 חיה (משה) = יח פעמים 37-ל יחידה.

סו שמות לב, ו-ז.

סז במדבר יד, יח.

עיקר מקום העבודה בבית המקדש, עליו מקריבים את כל הקרבנות, ולפי הרמב"ם הוא עיקר בית המקדש^{טז}. במזבח העולה יש את החיבור בין "אש של מעלה" ו"אש של מטה" – "סמכוני באשיות"^{טז}.

הפרשיה של מזבח הנחשת היא קצרה – שמונה פסוקים סה"כ – ובה ריכוז גדול של המלה "נחשת". כמה פעמים כתוב כאן נחשת? נספור. יש חמש פעמים נחשת. כנגד מה? ראינו במחשוף הלבן שהנחשת היא כנגד משה רבינו – לכן יש לומר שחמש פעמים נחשת בפרשת מזבח הנחשת הן כנגד חמשה חומשי "תורת משה"^{טז} (סוד "נובלות חכמה שלמעלה תורה", כנ"ל).

איזו עוד פרשיה יש שמשו חוזר בה חמש פעמים וחז"ל אומרים שהן כנגד חמשה חומשי תורה? ביום ראשון של מעשה בראשית יש חמש פעמים "אור" וחז"ל אומרים^{טז} שהם כנגד חמשה חומשי "תורה אור"^{טז}. מבין המתכות במשכן, זהב וכסף ונחשת, מי הכי מאירה? הייתי חושב שזהב, המתכת הכי יקרה, אבל יש משהו דווקא בנחשת שהיא מבהיקה – "נחשת קלל"^{טז} – וכאן חמש פעמים נחשת הן כמו חמש פעמים אור.

על "וצפית אותו נחשת" אומר רש"י "לכפר על עזות מצח, שנאמר 'ומצחך נחושה'"^{טז}. למה רש"י צריך להסביר כאן טעם לעשיית המזבח מנחשת, בניגוד לכל החומרים שהוזכרו עד כה בפרשה? [כי היא יותר זולה]. נכון, ככה מסביר ה"משכיל לדוד" על רש"י – מכיון ש"אין עניו

יש כאן שלש מנוחות כסדר: "מנוחת אהבה ונדבה" כנגד אברהם, "אברהם אהבי"^{טז} שהוא גם ה"נדיב" כנ"ל – מנוחה במבט של אהבה על כולם. "מנוחת אמת ואמונה" כנגד קו השמאל, יצחק – הרבה פעמים אמת שייכת לשמאל, למדת הדין. כאן יש יחוד של "אמת ואמונה" – "איהו אמת, איהי אמונה"^{טז}. והמנוחה השלישית, "מנוחת שלום השקט ובטח", כנגד הקו האמצעי, יעקב.

סה"כ יש כאן שמונה לשונות של מנוחה^{טז} – שבע מנוחות ועוד "ינוחו" – מנוחה אחת מעל המדרגה של שבת עצמה (שהיא שבע). המנוחה השמינית, המדרגה שמעל השבע, היא "ועל מנוחתם יקדישו את שמך". מה הפשט? שליהודים בכל הדורות יש מסירות נפש על מנוחת שבת – שלא לעבוד בשבת. מוכנים למות בשביל לנוח – כנראה שגם המיתה הזו היא בדרך מנוחה. בשחרית כל יום יש שתי מיתות, אבל כאן – במנוחה של שבת – זו מסירות נפש בדרך מנוחה. [אדמו"ר האמצעי מסביר בד"ה "אתה אחד" שמנוחת שבת נותנת כח לקידוש ה']. מתפרש בשני הכיוונים – תלוי איך מפרשים את המלה "ועל [מנוחתם]", אפשר לפרש "ועל" כמו 'ועל ידי' כמו שבהרבה מקומות על מתפרש על ידי – אבל הפשט הוא שיש מסירות נפש על מנוחת שבת.

"ששי" של תרומה – מזבח הנחשת

החתן עלה ב"ששי" – מה הנושא? מזבח העולה – מזבח הנחשת. מזבח העולה הוא

עד ראה הלכות בית הבחירה פ"ב הלכות א-ד.

עה שה"ש ב, ה. שה"ש רבה ב, טז.

עו מלאכי ג, כב (ובכ"מ).

עז בראשית רבה ג, ה.

עח משלי י, כג.

עט יחזקאל א, ז; דניאל י, ו.

פ ישעיה מח, ד.

עא ישעיה מא, ח.

עב ראה זהר ח"ג קצח, ב.

עג מיקומי המנוחות במטבע הברכה: 16 28 31 34 38 49 = 273 = 3 פעמים 7 פעמים 13, 3 פעמים 91, **אמן**, שילוב **הוי' א-דני** – 26 31 34 = 91 ועוד ב"פ 91, **יעקב**, "יעקב ובניו ינוחו בו", ודוק.

כתוב "קדש להוי"י"^{פא} – מי הקדש? אהרן הכהן. יש הרבה עזות בלומר שאני "קדש להוי"י"^{פב}. כל הענין של המצח שייך לנו כעת, כשאנחנו נמצאים – ממנחה של שבת – בזמן של "רעוא דרעוין"^{פג}, שהוא (מבין תיקוני גלגלתא) התיקון של הארת יסוד עתיק במצחא דאריך"^{פד}. יסוד עתיק הוא מקור מושג השליחות"^{פה} – שייך לזוג שכעת מתחתן. יש כל מיני מושגים של עבודת ה', בן, עבד וכו', וכשמדברים על שליח המקור הוא יסוד עתיק, מקור הכח לשליחות. הפרשה מסיימת, ברש"י, ב"ותקעתי יתד במקום נאמן"^{פז} – גם שייך להקמת בית. יתד היינו קו האמצעי למפרע – יסוד-תפארת-דעת.

פה שמות כח, לו.

פו ראה פירוש החת"ס על אבות פ"ה מ"כ.

פז זהר ח"ג קכט, א.

פח ע"ח ש"ג פ"ו (מ"ק); שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז; מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ז.

פט ביאורי זהר (אדמו"ר האמצעי) לאד"ז – זהר ח"ג רפח, ב – בסוד ה"טורנא" (ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 164-165).

צ ישעיה כב, כג.

במקום עשירות"^{פא} מתאים היה שכל הכלים יהיו מזהב ומכסף, המתכות היקרות (למרות שראינו מעלה בנחשת, שכנגד משה רבינו, בפועל היא מתכת פחות יקרה). אם עושים משהו מנחשת צריך לתת לכך הסבר.

נחשת מכפרת על מצח נחושה – לא נשמע כמו תכונה כל כך גרועה... יש נחישות ועזות מצח טובות, כמו ההלכה הראשונה בטור-שלחן-ערוך"^{פב} של "הוי עז כנמר"^{פג}. גם בפרשה הבאה, תצוה, יש משהו שמכפר על עזות מצח – הציץ שעל מצח אהרן. זהו הדרוש העיקרי בדרושי פרשת זכור"^{פד} – על ציץ הזהב. בכלל, צריך להבין את היחס בין כפרת מזבח הנחשת על עזות מצח לכפרת הציץ על עזות מצח. על הציץ

פא תמיד לא, ב. ובכ"מ.

פב טור או"ח סימן א; שו"ע אדה"ז או"ח א, א (מהדו"ת. והשוה למהדו"ק).

פג אבות פ"ה מ"כ.

פד תו"א תצוה ד"ה "ועשית ציץ" וביאורו (פג, א ואילך). נתבאר באריכות בהתוועדויות פורים תשס"ט.

בקיצור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- "ערב ובקר וצהרים" בסדר התפלות רומז להקדמת מדת יעקב, רחמים, גם למדת אברהם, אהבה.
- בתפלה מעלים את הניצוצות הטובים שהיו במעשינו, דיבורינו ומחשבותינו הלא-מכוונים במהלך היום.
- שאלת ה' לאדם הראשון בזמן המנחה – "אֵיכָה?" – חוזרת ומתעוררת כבקורת כלפי כל אדם בשעת המנחה: 'איפה אתה? במה אתה שקוע?'
- הנסיון של מנחה הוא להתנתק מהטרדות ולהכנס למנוחה – וכשמצליחים פועלים מנוחה ושיכון הדינים גם בעליונים.
- יש בתחנונים מעלה גם לגבי מסירות נפש.
- עיקר ה"אל תעש תפלתך קבע אלא תחנונים" הוא בתפלת מנחה.
- "ועל מנוחתם יקדישו את שמך" – מסירות נפש בדרך מנוחה.
- במהלך התפלה יש ארבעה סודות של יג – השלמת יג תיקוני דיקנא בארבעת העולמות.

תרומת הדשן – בירור השפלות

קיצור מהלך השיעור

נושא היסוד של עבודת ה' הפנימית בדרך החסידות הוא איזון השפלות והשמחה בנפש. בשבת תרומה לימד הרב את מאמר אדמו"ר הזקן אודות סוד מצות תרומת הדשן, שענינה בירור בין שפלות מועילה ומרוממת בעבודת ה' (הדשן שנבלע במקומו אצל המזבח) לשפלות מייאשת ומזיקה (הדשן שיש להוציאו מחוץ למחנה). העבודה הפנימית הנלהבת – "עבודה שבלב" שמעין הקרבת הקרבנות – גוררת גם בקורת-עצמית, ויש לברר בין הבקורת הבונה לבקורת ההרסנית. **פרק א** יש הקדמות כלליות על סוד הדשן ותרומת הדשן ובפרק **ב** נלמדים קטעי המאמר העיקריים בענין – בתחלתו ובסיומו.

בהוי' שמחה" של אדמו"ר האמצעי¹. נכון, אבל כעת נאמר שיש לו מתחרה – המאמר על תרומת הדשן בסידור עם דא"ח. כעת הוציאו את הסידור עם דא"ח מחדש, בהוצאה יפה, בשני כרכים עם מ"מ וכו'. למה אומרים ש"ויספו" הכי חשוב? כי הוא מדבר על השפלות והשמחה – כמו "מאמר השפלות והשמחה" של רבי אייזיק מהומיל – שהחיבור שלהן הוא היסוד הכי חשוב בעבודת השי"ת על דרך החסידות. באיזה פרקים אנחנו ממליצים להתחיל את לימוד התניא? פרק כו ואילך (עד סוף פרק לד) – הפרקים שמדברים על שפלות ושמחה. גם המאמר כאן, על תרומת הדשן, עוסק באותו ענין – הוא מדבר על ההבדל בין שפלות טובה, שמוסיפה בעבודת ה', לשפלות שלילית, שגורמת ליאוש ורפיון ידים. מתי לאחרונה דברנו על הענין? [ב"באתי לגני"]. במאמר "באתי לגני" שלמדנו השנה².

א. סוד תרומת הדשן

מאמר יסוד: "להבין ענין תרומת הדשן"

בדרך כלל מבינים ש"תרומה" שייכת לעמוד גמילות חסדים, אך ראינו³ שתרומה היא גם תפלה, כחלק מעמוד העבודה. מה עושים בבית המקדש, כחלק מהעבודה, שנקרא תרומה? [תרומת הדשן]. נכון. מה העבודה הראשונה שעושים בבקר? להוציא את הפח... חשוב לחתן. מצות תרומת הדשן מופיעה בתחלת פרשת צו, אבל השם שלה, תרומת (הדשן) קושר אותה גם לפרשת תרומה, ולקראת סוף פרשת תרומה מופיעה לראשונה המלה דשן ("ועשית סירתיו לדשנו"⁴, בפרשת מזבח הנחשת).

יש מאמר שאנחנו תמיד אומרים שהוא הכי חשוב בחסידות – איזה? [ויספו ענוים

נרשם (מהזכרון) ע"י איתיאל גלעד¹. לא מוגה. שבת חתן הדר-יוסף-תם שי' מימון. שבת תרומה, ד' אדר תש"פ – כפ"ח.

א מחשוף הלבן תרומה – נתבאר באריכות בחלקו הראשון של השיעור.

ב שמות כז, ג.

ג מאמרי אדה"א נ"ך (עמ' כז).

ד ד"ה "באתי לגני" תש"כ.

ה שיעור אור לד' שבט תש"פ.

ובכמוהו 'בסעיפיה פוריה' וחלופו 'מסעף פארה' 'מפשוט סעיפיה' ובכמוהו 'זזה האחרון עצמו' 'שבר עצמותיו' ובכמוהו 'ויסקלוהו באבנים' וחלופו 'סקלו מאבן' הסירו אבניה וכן 'ויעזקהו ויסקלוהו' אף כאן 'לדשנו' להסיר דשנו".

כנראה ששרש **דשן**, שיש בו דבר והיפוכו, הוא השרש של כל המלים שיש בהן את אותה תופעה.

באיזו עוד מצוה של אפר יש דבר והיפוכו? אפר פרה אדומה – גם שם המצוה היא באפר, בדשן שנשאר אחרי השריפה. יש שם נשיאת הפכים – אפר פרה מטהר טמאים ומטמא טהורים^ט. אבי אבות הטומאה הוא המות, היאוש, ולאפר שנותר אחרי השריפה יש כח לעורר שוב חיים וטהרה. צריך לתת אותו אל כלי ולהוסיף לו מים חיים ואז הוא יכול לטהר. כלומר, השפלות אינה כלי בעצמה, היא צריכה כלי – קבלת עול מלכות שמים. היא גם לא מספיקה לבד, צריך להוסיף לה מים חיים – חסידות, דא"ח^י. שפלות עם

דברי אלקים חיים – הנובעים מהמעין – בתוך כלי של קבלת עול מלכות שמים יכולה לטהר ולהחיות מתים.

תיקון המלכים דתהו

מה הגימטריא של **תרומת הדשן**? 1405. מישוהו מכיר את המספר הזה? מספר חשוב בכתבי האריז"ל, שהוא גם מספר השראה (של **זך** – **זך** ברבוע ועוד **כו**, הוי', ברבוע, 729 ו-676) – סכום שמות כל שבעת המלכין

הרבי הביא תורה של הבעל שם טוב' על "ענוה שלא במקומה". המאמר על תרומת הדשן מסביר מהי השפלות הרצויה ומהי השפלות שיש לדחות, להוציא מחוץ למחנה.

נשיאת הפכים בדשן

כלל, יש במושג דשן משהו מיוחד – נשיאת הפכים. מהו דשן? [אפר]. הדשן של תרומת הדשן הוא האפר של הקרבנות – מה שנשאר מהאברים שנשרפו על גבי המזבח. אבל הרבה פעמים בתורה דשן הוא כינוי לדבר שמן ומשובח – כמו בפסוק "דשנת בשמן ראשי"^י ובהרבה פסוקים אחרים. בדרך כלל התרגום של דשן הוא לשון תפנוקים, אך כשהוא בא יחד עם שמן (כמו "דשנת בשמן") הוא מתורגם 'אידהן', לשון משיחה. הדשן הוא החלק הכי משובח, כמו "כל חלב להוי"^י – כמו האליה ביחס לשאר החלב והשומן. אם כן, יש כאן נשיאת הפכים – דשן יכול להיות הדבר הכי משובח ויכול להיות אפר, הפסולת של הקרבנות, הזבל.

בדשן בפרשתנו, "ועשית סירתיי לדשנו" במזבח הנחשת, רש"י מביא עוד נשיאת הפכים בשרש **דשן**, עם דוגמאות דומות בשרשים אחרים:

"לדשנו" – להסיר דשנו... כי יש מלות בלשון עברית מלה אחת מתחלפת בפתרון לשמש בנין וסתירה כמו 'ותשרש שרשיה' 'אויל משריש'. וחלופו 'ובכל תבואתי תשרש'.

י כש"ט (קה"ת) אות קמה.

ז תהלים כג, ה.

ח ויקרא ג, טז.

ט ראה פסיקתא פיסקא פרה; תנחומא (בבור) חקת אות ד; מדרש אגדה ריש פרשת חקת.

י חסידות-שפלות-קבלת-על משלימים ל-1936, 44 ברבוע.

הפעם זה דישון טהור. בין החיות הטהורות (בפרשת ראה) יש דישון. איזו חיה היא הדישון? החמישית (כמו שגם בשבעת בני שעיר דשון הוא החמישי!) – "איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר"^ט – כנגד ספירת ההוד^כ, המקום של ההכנעה, "אצל המזבח", המקום שבו מקיימים את מצות תרומת הדשן.

ב. ד"ה "להבין ענין תרומת הדשן"

"שמאלו תחת לראשי" ו"שמאל דוחה"

נתחיל לקרוא בפנים:

להבין ענין תרומת הדשן. הנה התפלה היא במקום קרבן ונקרא ג"כ עבודה שבלב ועיקרה היא בחי' קו השמאל

עמוד העבודה הוא קו שמאל – קו הגבורות, העלאה, ושרשו בספירת הבינה, עליה דורשים את הפסוק "ועבד ה' הו' הוא"^{כא} ("הוא" לשון נסתר היינו בינה-אמא^{כב}, ה עילאה שבשם, "הנסתרת להו' אלהינו [הנגלת לנו ולבנינו וגו']"^{כג}). ההתבוננות (של הבינה) מעוררת התלהבות בלב, רשפי אש (אהבה כאש) השייכת לספירת הגבורה. אך מה פועלת האש הזו?

דהיינו בחי' שמאל דוחה כו' בהיות שכל מה שיתפעל בהתלהבות יותר מהתבוננות אחדות ה' יותר ירגיז ויתמרמר על נפשו מפני שרואה את עצמו בתכלית הריחוק מה' אחד והיינו שמאל דוחה שמפני גבורת רשפי אש

יט דברים יז, ה.

כ בשבעת בני שעיר השביעי הוא דישון – יש דשון בהוד ודישון במלכות – "איהי [מלכות] בהוד" (ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ). **דישון-זמר**, כל אחד כפולת 13: **דישון** עולה **כח** פעמים 13 **וזמר** עולה **יט** פעמים 13. יחד הם משלימים **לתורה** (611), התורה שבעל פה בפי רבי עקיבא: "זמר בכל יום זמר בכל יום" (סנהדרין צט, ב).

כא במדבר יח, כג.

כב זהו ח"א קנד, ב.

כג דברים כט, כח.

הקדמאין דתהו דמיתו, **בלע יובב חשם הדד שמלה שאול בעל חנן**" (שבהם **זך** אותיות^{כד}). מה הענין של הדשן? כמו שנראה במאמר, הענין של הקרבנות והסוד של תרומת הדשן ששייך לבירור שבעת המלכים.

השרש **דשן** מופיע שבע פעמים כשם פרטי של שנים משבעת אלופי החורי בני שעיר (לוטן שובל צבעון ענה דשון אצר דישן^כ) לפני פרשת מיתת המלכים – שבעה אלופים שבהם שבעה דשנים כנגד שבעת המלכים, מלכי אדום, שמתו (שבעת הדשנים הם: ודשון ודישון דשן דישן דישון דישון^{כז}). למלכי אדום יש שייכות גם לשעיר (עשו הוא "איש שְׁעִר"^{כח}, כך נולד "אדמוני כלו כאדרת שער"^{כט}, וכפי שהתורה מספרת בני עשו ובני שעיר התחתנו והתערבבו זה בזה – "וישב עשו בהר שעיר עשו הוא אדום"^ל). מיהו המלך הראשון (שמלך ומת ב-**חי** אלול^{לא}, יום הולדת שני המאורות הגדולים, מורנו הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן)? **בלע בן בעור**. בעור רומז לבערה שממנה נותר רק דשן, ובלע לבליעת תרומת הדשן במקום הנחתה אצל המזבח.

איפה יש עוד דישון בהמשך התורה?

יא בראשית לו, לב-לט. התבאר באורך בחסדי דוד הנאמנים ח"ח עמ' 71 ואילך. וראה גם יין משמח ח"ג ש"ב בתורה "אין כלי שלם יותר מלב שבור".

יב כאשר מוסיפים את **הדר-מהיטבאל** (306), המלך השמיני ואשתו, ראשית עולם התיקון – מכל המלכים רק הדר, שם החתן שלנו, היה נשוי – מקבלים כבר 1711, **חן** במשולש. בכל השמות יש 10 מלים ו-37 אותיות, ודוק.

יג בראשית לו, כ, כא.

יד שני הפסוקים הקודמים ל"אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל" הם: "אלה אלופי החרי אלוף לוטן אלוף שובל אלוף צבעון אלוף ענה. אלוף דשן אלוף אצר אלוף דישן אלה אלופי החרי לאלפיהם בארץ שעיר" (בראשית לו, כט-ל).

טו בראשית כז, יא.

טז שם כה, כה.

יז שם לו, ח.

יח נהר שלום סדר כוונת ר"ה (עמ' קנד), בשם מהר"ח פינסו.

בשיא התפלה, בתפלת עמידה שאחרי כל ההתבוננות בק"ש וברכותיה:

וזהו שאומרים בש"ע סלח לנו אחרי שנתעורר בק"ש באו"ר באמרו ואהבת כו' לפי שהיא הנותנת מאחר שנתפעל ברשפי אש או"ר כו' יהיה יותר חוטא בעיני ע"ד שמים לא זכו בעיניו וסביביו נשערה כו' כמ"ש במ"א שכל זה דווקא מפני בחי' ההסתלקות וההתלהבות כו' בעילוי אחר עילוי כו' וד"ל.

דוגמה לדבר יש בסיפור שספרנו ביום חמישי^כ, כיצד אדמו"ר הזקן מתוך ההתבוננות שלו בגדולת ה' השפיל את עצמו מאד, עד שהתעלף ונפל על הרצפה.

שפלות מקשרת ושפלות מייאשת

כעת הוא מגיע למצות תרומת הדשן:

ועד"ז ניתקן בקרבנות מצות תרומת הדשן בהיות ששריפת הבהמ' הוא ע"י אש של מעלה אריה דאכיל קרבנין כו' שהוא המברר כו' כמו עד"מ המצריך לכסף כו'. והיינו כמו ההתלהבו' בנפש הבהמית בעבודה שבלב כו"ל. והאפר הנשאר ממנה הוא בחי' השפלות דשמאל דוחה כו"ל.

ה"עבודה שבלב זו תפלה" היא הבערת הבהמה שבתוך האדם, הנפש הבהמית, באש שהוא מביא מן ההדיוט (בהתבוננותו) ובאש שיוצרת מלמעלה בעקבות כך בצורת אריה (יש לכם מסכה של אריה? אולי כדאי שבפורים החתן יתחפש לאריה...). ככל שהאדם מתרומם, הוא גם מסתכל על עצמו בבקורת – שואל את עצמו "אֵיכָהָ?"^{כט} ביחס לאלקות, ביחס לכל מה שאתה מתבונן – ויש פעולה של "שמאל דוחה", של דינים, שמותירים בו אפר-שפלות שמוסיפה לו עוד

שלהבת י"ה שמתלהב לה' יתמרמר וידחה את עצמו בתכלית השפלות כו'. וזהו ענין שמאלו תחת לראשי שע"י השמאל דרשפי אש כו' לפי שהוא בבחי' הסתלקות ועילוי אחר עילוי מתעלה כו"י למעלה למעלה. וזהו תחת לראשי להגביה את ראשי כמ"ש במ"א וד"ל.

"לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת"^{כד} – "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני"^{כה}, פעולת השמאל שייכת לראש-למוחין והחיבוק לגוף-למדות. בתוך הראש יש אותיות **אש** – העליה של המוחין – והוא אומר כלל גדול: בדיוק כפי ההתבוננות וההתלהבות של האדם שמעלה אותו למעלה – יש, במקביל, "שמאל דוחה" לדחות את הרע למטה.

וז"ש מצרף לכסף וכור לזהב איש לפי מהללו פ"י כמו המצרף שבוחן ומברר את המובחר וכל מה שיוסיפו בו שלהבת יותר יבחין ויברר את היותר נקי להוציא גם את הפסולת הדק כו' ככה איש לפי שכלו ותבונתו כשיתפעל ברשפי אש ביותר יבחן לבבו להתברר בבירור היותר טוב והוא להיות שמאל דוחה ביותר להשפיל א"ע כו"ל וד"ל.

ככל שאדם מהלל יותר את ה', מרומם וצורך את המובחר והטוב, כך הוא דוחה החוצה את הפסולת ומשפיל את עצמו. איפה הדבר בא לידי ביטוי? המאמר כאן מדבר בעיקר על העבודה של תרומת הדשן, לפני התפלה – השפלות שבעקבות העליה וה"שמאל דוחה" של אמש (סוד ג אמות **אמ"ש** בספר יצירה^{כז}, **אור מים אש**, דהיינו **אמצע ימין שמאל**^{כח}) – אבל הוא מביא דוגמה ממשוה דומה שקורה

כד סוטה מז, א; זהר ח"ג קעז, ב.
כה שה"ש ב, ו.

כו ספר יצירה פ"א מי"ג.

כז **אמצע ימין שמאל** = **ערבית**, ראה בחלקו הראשון של השיעור ברמזי **ערבית** בענין ג תפלות-תרומות בכל יום "ערב בקר וצהרים".

כח אור לג' אדר תש"פ.

כט בראשית ג, ט (וראה בחלקו הראשון של השיעור).

בירור של העלאה ודחית הפסולת

בעבודת ה':

נמשיך עוד קצת, ואחר כך נעבור לסוף המאמר:

ובכדי להבין שרשן של דברים הנ"ל יש להקדים המבואר בכהאריז"ל שיש ב' מיני בירורים, הא' מה שנברר ונתעלה ונכלל באותו עולם, הב' מה שא"ל לו עוד להתברר נדחה ויוצא לחוץ בבחי' פסולת לעולם שלמטה הימנו ושם יוברר ממנו עוד ע"ד הזה עד שמה שלא נברר ביצי' נדחה לעשיה ומה שלא נברר מעשי' הוא תכלית הגסות כו'. ועד"ז במצות תרומת הדשן יש ב' בירורים הללו, הא' מה שיוכל להתברר מן אפר הבהמה וליכלל וליבלע במזבח בבחי' העלאת מ"ן, והב' אשר לא יוכל ליבלע נדחה ומוציאים אותו חוץ למחנה כו' וד"ל.

בהלכות שבת יש שני סוגי ברירה^א – להוציא את הפסולת מתוך האוכל (היינו הבירור שאסור בשבת) או להוציא את האוכל מתוך הפסולת (שמותר בשבת). כאן הוא מסביר שבבירורים שבעולמות התחתונים יש גם שני סוגי בירורים: יש מה שאפשר לתקן וראוי להכלל באותו עולם, ויש פסולת שנדחית לעולם שמתחת, ושם קורה אותו תהליך – מה שיכול להכלל ולהתקן נשאר באותו עולם, אוכל מתוך פסולת, והשאר הוא פסולת גסה שנדחית למטה. הדשן הוא השרוף שנשאר אחרי שריפת הקרבן – כנראה יש סוגים שונים של שרוף, מה שיכול להתברר ומה שלא. יש מישהו שהוא 'חסיד שרוף' – השאלה אם זו שריפה טובה, שעוזרת לעליה בקדש, או שריפה שצריך להוציא מחוץ למחנה.

בתרומת הדשן – מה שיכול להתברר נבלע במקומו "אצל המזבח" ואת מה שלא יכול להבלע מוציאים-דוחים לגמרי מחוץ

ולכך מצוה לשומו אצל המזבח כמ"ש ושמו אצל המזבח ונבלע במקומו כידוע לפי שע"י הדחיה הזאת יוכל אח"כ להתקשר יותר באא"ס.

השפלות מחזקת את ההתקשרות והדבקות שבתפלה. אחרי ההתלהבות הראשונה, השפלות בשאלת "איכה" גורמת לאדם לרצות יותר ויותר להתקשר לה' (כמו שנראה בהמשך המאמר). הענין שיין גם לחתן – אנחנו בשבת חתן – צריך להגיע לחתונה מתוך שפלות, שמחזקת את היכולת להתקשר ולהתחבר לכלה. השפלות הזו נבלעת במקומה אצל המזבח ומוסיפה בעבודת ה'. לעומתה יש ענוה שלא במקומה – שפלות שלא נבלעת במקומה – ואותה יש לדחות לגמרי:

אבל מה שלא יוכל ליבלע במקום המזבח הוציאוהו מחוץ למחנה הוא העצבות שלא יגיע ממנה תועלת לעבודת ה' כלל רק שתשפיל את האדם להיות כאבן דומם להיות מתייאש בעצמו כו'. שזהו אסקופה לדריסת רגלי החיצונים כו' וד"ל.

אם השפלות גורמת ליאוש, ולא מחזקת את ההתקשרות לה', צריך להוציא אותה מחוץ למחנה – לדחות אותה. [בפרק בעבודת ה' אין יאוש של האדם מעצמו? מה עם היאוש הטוב של "שער היאוש"?] בשער היאוש של ספר מבחר הפנינים הכוונה ליאוש של האדם מעניני העולם הזה – יאוש מהיגשים גשמיים. אפשר גם להתייאש מכך שאני אשיג משהו בזכות עצמי בחיים, אבל צריך להתמלא בטחון והתקשרות לה' שכן יאפשר לי להתקרב אליו. השפלות הטובה מעוררת אותי לקום ולפעול והיאוש גורם לי ללכת לישון.

ל מכאן משיעור צפרא דשבתא.

לא שבת עד, א; שו"ע או"ח שיט, א ו-ד.

שהשבירה היתה בעקודים). ההערה מצטטת מדברי הרבי הרש"ב בספר המאמרים תרמ"ג^ה, שם הוא כותב שלעת עתה אין לו הסבר למה שכתוב כאן בסידור – "ולעת עתה אינו מובן לי הענין כלל, ואני תפילה שהשי"ת יאיר עיני להבין הדברים, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". ספרנו שאדמו"ר הזקן דבר אל עצמו בהתמרמרות על שפלותו עד שהתעלף. ציינו שיחסית התופעה של צדיקים שמדברים אל עצמם – בין רבותינו נשיאינו – מצויה יותר בשלשת הדורות הראשונים, אצל הבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן (שגם כותב בתניא הרבה פעמים שהאדם צריך לומר לעצמו דברים). אחר כך פחות מצוי, אבל אנחנו רואים שצדיקים – בעיקר בצעירותם, כאן זו תחלת הנשיאות של הרבי הרש"ב – 'כותבים אל עצמם', ביטויים כמו "ה' הטוב יכפר", או שאומר כאן שאינו מבין ומתפלל לה' שיאיר את עיניו.

התבוננות ברוממות ה' ובשפלות עצמו

כעת נעבור לסיום המאמר:

ועד"ז יובן שרש ענין שמאל דוחה הנ"ל בהיות שכאשר יתלהב לבבו בתפילה מיד ידקדק ע"ע ביותר עד כחוט השערה לבער גם חלקי הרע הדק שבגופו כי סביביו נשערה בו וכל מה שיתלהב יותר ירגיז יותר ויתמרמרר בנפשו על ההיפוך והוא בחי' שמאל דוחה בו' לדחותו ולהפיל לבבו בהתבוננות על ההיפוך בו'. הוא חוזר כאן על הכלל שראינו בהתחלה, שככל שהאדם מתבונן ומתלהב יותר בתפלה יש גם פעולה של דקדוק על עצמו – הקב"ה מדקדק על צדיקים כחוט השערה^ז, כפי שלומדים מהפסוק "סביביו נשערה מאד"^ז,

למחנה. "אצל" הוא גם לשון אצילות – המזבח הוא מלכות דאצילות, ואסור לקצץ בנטיעות ולהפריד אותה משאר הספירות דאצילות, מה שיכול להתברר עולה ונברר באצילות. תרומת הדשן לא סתם נבלעת במקומה, נעשית חלק מהמזבח, אלא שהיא הופכת להיות מיין נוקבין שהמלכות דאצילות מעלה אל הספירות שמעליה. איפה אנחנו מדברים על העלאת מ"נ מתוך השפלות? כל מה שכתוב בפרק בעבודת ה' על הדחף האדיר לעליה בקדש בעקבות השפלות^ז היינו העלאת מ"נ מתוך השפלות.

"גל עיני ואביטה"

כעת נדלג לסוף המאמר. במה שהיה כתוב באמצע יש בעיקר הרחבה על מה שכבר דברנו, שהאפר הוא בירורים מעולם התהו – ז' מלכין קדמאין דמיתו.

רק נוסיף משהו בעל פה: כתוב כאן ארבע פעמים שהשבירה היתה בעולם העקודים. כל מי שלומד קבלה מיד קופץ – השבירה היתה בעולם הנקודים, לא בעולם העקודים! בעיני זו לא כל כך קושיא. אנחנו תמיד אומרים שעולם העקודים הוא 'תהו יציב'^ז – אז יתכן שהתהו היציב הוא לא כל כך יציב, גם הוא נשבר לפי ערך... יש שם שרש לשבירה (כדלקמן בענין יציאת ישמעאל מאברהם, המכוון כנגד עולם העקודים^ז).

בכל אופן, יש כאן – במהדורה החדשה – הערה ארוכה בענין, עם הרבה מראי מקומות (ברוב המקומות בדא"ח כתוב, כמו בכתבי האריז"ל, שהשבירה היתה בנקודים ולא עקודים, אבל ברור שכאן זו לא רק טעות הדפוס, ויש עוד מקומות בדא"ח שכתוב

לב לב לדעת, ביאורים לפרק בעבודת ה' ביאור א.

לג חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 48. ובכ"מ.

לד הגהות רנ"ש לאוצרות חיים אות כד (נדפס גם בסוף מבוא"ש).

לה עמ' נד.

לו יבמות קכא, ב.

לז תהלים נ, ג.

היא מוסיפה התקשרות באין סוף ומעלה מ"נ, וכאן הוא אומר שגם התוספת הזו באה אחרי ההתבוננות שאחרי המרירות:

אך מה שיוכל להתברר ממרירות זו להכלל באחדות ה' בבחי' העלאת מ"ן כענין תרומת הדשן ליבלע במקום המזבח כו' היינו מה שמתבונן אחר השפלות וההכנעה איך דגם חשך לא יחשיך כו', וגם מרחוק ה' נראה לי כו' לפי שהוא סובב כ"ע. בזאת יהיה מן השפלות בחי' העלאת מ"ן לאחדות ה' להכלל בו כו' וד"ל. השפלות של האדם גורמת לו להתבונן שוב באלקות, איך למרות הריחוק והחשך שלו ה' אתו ומרחם עליו – "גם חשך לא יחשיך" ^{מא} ("כי אשב בחשך הוי' אור לי" ^{מב}), גם כשאני רחוק "מרחוק הוי' נראה לי" ^{מג} (גם מרחוק ובמובן מסוים דווקא מרחוק), וה' הוא סובב כל עלמין ולכן נמצא גם הכי למטה, "ומתחת זולת עולם" ^{מד}, הזרועות של ה' מגיעות גם למקום הכי נמוך. ההתבוננות של "שמאלו תחת לראשי" גורמת להכיר גם בכך ש"וימינו תחבקי".

כתוב ^{מה} שההתבוננות לפני התפלה היא ברוממות א-ל ובשפלות האדם – בסוד "תחנונים ידבר רש" ^{מז}, רוממות-שפלות ^{מז}, שנדרש על משה רבינו ^{מח}. רואים כאן שכל אחד גורם לשני: ההתבוננות ברוממות ה' גורמת לאדם להכיר בשפלות שלו – שרפת הבהמות על גבי המזבח גורמת לאפר-השפלות בסוף היום. וגם להיפך – ההתבוננות בשפלות האדם,

וגם מי שמתבונן מדקדק על עצמו כחוט השערה ומרגיז יותר את היצר הטוב על היצר הרע ^ל. שוב, כפי שאמרנו, כשאדם מתבונן יותר באלקות ומתבונן יותר הוא גם מרגיש את ה"אִיָּהָה?"! – איפה אתה ביחס לאלקות? רחוק מאד ושפל מאד!

הוא מוסיף כאן את הביטוי ההתבוננות גם על הצד השני – יש ההתבוננות באלקות ויש גם "ההתבוננות על ההיפוך". יוצא מכאן שכאשר אדם מתבונן במשהו הוא מתבונן גם על ההיפוך – להבין ממנו את הענין – וההתבוננות על ההיפוך גורמת לו לדקדק על עצמו. זו לא רק תחושת שפלות כללית, אלא הכרת פרטי הרע שלו. אם מתוך ההתבוננות האדם לא מכיר את החסרונות שלו – סימן שהוא בכלל לא מתבונן באמת. הרבי הרי"צ כותב ^ט – אולי נרחיב בכך מחר ^ט, בקבלת הפנים לחתן – שבשביל שיחידות אצל רבי תועיל לאדם עליו להכיר את החסרונות שלו. על האדם להכיר בפרוטרוט את כל הלא-טוב שלו, ולהרגיש חסר אונים – הוא לא יודע איך להתמודד – ולשם כך הוא נכנס לרבי ליחידות, לבקש עצה. לשם כך צריך רבי – לקבל עצה כיצד להתמודד עם הלא-טוב שלו.

מה התוצאה של ההתבוננות הזו בלא-טוב, שמביאה מרירות ושפלות, מתוך ההתבוננות באלקות? כפי שהרבי אמר בתחלת המאמר,

לח ברכות ה, א.

לט ראה אג"ק (אדמו"ר מוהרי"צ) ח"ג עמ' תלא, וזה לשונו: וכתוב מאוביב תחכמני, מזה שהאדם מרגיש בעצמו ההטיות הרעות שלו במדותיו הטבעיות, הנה מזה מתחכם ויודע איך לכלכל תקון מדותיו ושעבוד כחותיו בעבודת השי"ת בקיום התומ"צ.

ועל זה ה' רוב עניני היחידות, אשר תחלה ה' מעמיק דעת לדעת בעצמו מצבו הרוחני בכל פרטי מחסורו, ואח"כ ה' נכנסים ביחידות לגלות כל עומק פנימי לבבם ומכאובם בחסרונות הרוחנים ולשואל בעצה באופני התקון.

מ דובר בחלקו השלישי של שיעור ה' אדר ש"ז.

מא תהלים קלט, יב.

מב מיכה ז, ח.

מג ירמיה לא, ב.

מד דברים לג, כז.

מה שו"ע או"ח צח, א.

מו משלי יח, כג.

מז רוממות שפלות = 1508 = חן פעמים הוי', רש ועוד 24 פעמים 42, מב.

מח סנהדרין מד, א; דברים רבה ב, ד.

את מה שהיהודים מקבלים. לתת לאויבים כמו שנותנים למי שאוהב אותנו ותומך בנו. הירידה הזו, לפי מה שאומר כאן, מגיעה רק לנוגה. ההסבר ש"אברהם יצא ממנו ישמעאל" היינו השפעת קו ימין לקליפת נוגה מתאימה למי שפוסק – כמו הרמב"ם^{נב} – שהאיסלאם איננו עבודה זרה, הוא לא מהקליפות הטמאות לגמרי. גם ישמעאל יכול להיות עם תאות רציחה – אך היא באה מתוך התאוות שלו. לפעמים הרע של נוגה הוא אפילו יותר חמור – שיך לכך שסוף הגלות האחרונה, גלות עשו, היא דווקא בידי ישמעאל^{נג} (ולפעמים יש גלות בידי יהודים, שיכולה אפילו להיות עוד יותר קשה^{נד}). בשמאל בדיוק הפוך:

אמנם הגבורות דיצחק לא יהיה מחמתו שום מותרות למי שאינו ראוי כי טבע הגבורות לדקדק מאד עד כחוט השערה אם ראוי לקבל שפע כזו בו עד שלא ישפיע כ"א לראוי ולא ישפיע כלל למקום שאינו הגון בו. אך מסיבת הגבורות ימצא מותרות גבורות קשות דעשו לקטרג ביותר בו כמ"ש במ"א.

לכאורה זהו המצב הנכון – לא להשפיע למי שלא מגיע לו. מה הבעיה? הרי מיצחק יוצא עשו – יוצאת הנצרות, שהיא כבר ממש עבודה זרה, ג קליפות הטמאות לגמרי, כמו שפוסק הרמב"ם. ביחס להשפעה לזולת הביטוי של הגבורות הוא הפוך – זו הרציחה של עשו, "על חרבך תחיה"^{נה}. הפסולת של השמאל היא גבורות קשות, שמקטרגות גם על מי שבאמת כן מגיע לו. מישהו ראה את שלטי הבחירות של ליברמן? להווי ידוע שכל

באופן מתוקן בו האפר נבלע במקומו, גורמת להתבוננות יותר עמוקה ברוממות ה' ולתוספת התקשרות ועליה לה', "שמאלו תחת לראשי", כאשר תרומת הדשן היא ראשית עבודת הקרבנות של היום החדש, ה"כובד ראש"^{נט} ("הכנעה ושפלות") שלפני התפלה הבאה. ההתבוננות ברוממות א-ל יחד עם ההתבוננות בשפלות האדם בבחינת "מבין דבר מתוך דבר" אליבא דנפשיה בשני הכיוונים, היא המוצאת חן בעיני הוי'.

ידוע הסיפור^{נז} שהיתה מחלוקת בין האחים הקדושים, הרבי ר' זושא והרבי ר' אלימלך, האם העבודה מתחילה מהתבוננות בשפלות האדם (וממנה מגיעים לרוממות ה') או ברוממות ה' (וממנה מגיעים לשפלות האדם). הם שאלו את הרב המגיד, והוא אמר להם שאמנם יש מעלה בהתחלה משפלות, וכך היה בדורות הראשונים, אך בדורות האלה צריך להתחיל מהרוממות.

מותרות הימין והשמאל

הוא גומר כאן בעוד התבוננות על "שמאל דוחה וימין מקרבת", שנוגעת גם לבחירות השבוע:

ושרש ענין שמאל דוחה בו, הנה אברהם יצא ממנו ישמעאל לפי שמטבע הטוב להגביר חסדו וטובו לכל גם למי שאינו ראוי כלל ומסיבת זה יורד מותרת השפע מקו הימין דחח"ן באצילות גם לבחינת נוגה בו.

טבע הטוב להשפיע לכולם, ומכך יכולה לצאת השפעה גם למי שאינו ראוי. בפוליטיקה היום זו הקליפה של מי שרוצה להשפיע לכולם בשוה – שיוין – לתת גם לערבים, ובחנם,

נב שו"ת הרמב"ם סימן תמח.

נג ראה גם מדרש תהלים ו מצודות ומלבי"ם לדניאל ז, (ובמאמר "גלות ישראל" מתוך התוועדות י"ט כסלו ס"ו).

נד ראה גם התוועדות י"ט כסלו ס"ו (ומאמר "גלות ישראל" הנ"ל בהערה הקודמת) ו-ד' טבת ע"ה.

נה בראשית כז, מ.

מט ברכות ל, ב.

נ ראה רש"י שם.

נא ראה תשואות חן (ליקוטים); שפתי צדיקים (דינאויץ) בשלח ד"ה ה' התיצבו וראו; רביד הזהב ריש פרשת וישב; סיפורי חסידים עה"ת (רש"י זיין) 3; ובכ"ד.

בעין ימין (מתוך ההתבוננות ברוממות ה', לראות את הטוב במציאות) ועל הרע של עצמו בעין שמאל (ההתבוננות בשפלות האדם). [מיעקב אין פסולת, מה הכוונה?] קו האמצעי הוא רחמים – הרחמים נוטים לחסד, נותנים גם למי שלא מגיע לו, אבל בתנאי שהנתינה הזו מטיבה לו ולא גורמת לו להיות יותר גרוע. החסד נותן גם למי שלא ראוי, ויכול לטפח את ישמעאל, והרחמים הם נתינה למי שיש בו דעת וההטבה עושה אותו יותר טוב¹¹.

תרצ"א עמ' 158); שיחת כ' מנחם-אב תשכ"ט הערה 161. נז וראה ד"ה "בחדש השלישי" תש"ב שזו מעלת החסד דאברהם על חסד דאצילות, ואכמ"ל.

מי שיושב כאן פרזיטים... הוא מקטרג על כך שנותנים לשומרי תורה ומצוות.

לכן צריך להבחין בין שתי המדרגות של השמאל, של הגבורות:

ולזאת ע"י שמאל דוחה הנ"ל יתעורר בחי' דרועא שמאלא דיצחק להבדיל הפסולת כו' ותרומת הדשן ענינו הוא להוציא הגבורות קשות כו' וד"ל.

צריך להוציא את הגבורות הקשות – טוב שאדם מדקדק על עצמו, אך ככלל לא טוב שהוא מדקדק על הזולת. כתוב שלשם כך יש שתי עינים¹², שהאדם יסתכל טוב על הזולת

נו לקו"ד (לה"ק) ח"ה עמ' 1010 (וראה גם שיחת ליל שמח"ת

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- יסוד החסידות הוא חיבור השפלות והשמחה.
- מומלץ להתחיל ללמוד את ספר התניא – ב'עבודה' – בפרקים כו-לד.
- שפלות (אפר) בתוספת של תורת החסידות (מים חיים) בכלי של קבלת עול מלכות שמים – מטהרת ומחיה.
- תרומת הדשן מתקנת את שבעת מלכי אדום שמתו (ושרשם בשבע הופעות דשן באלופי שער).
- התבוננות בגדולת ה' מביאה עמה – בד בבד – בקורת אישית נוקבת על האדם.
- שפלות מתוקנת מעלה מ"נ – תשווקה להתקרב לה' – ומחזקת את היכולת להתדבק בה'.
- שפלות מייאשת – יש להוציא אל מחוץ למחנה!
- בתחלת החסידות – בכלל ובפרט – האדם-הצדיק 'מדבר אל עצמו'.
- מתוך הכרת פרטי הרע העצמי – והרגשת חוסר-אונים ביחס אליו – נכנס האדם ליחידות, לבקש עצה מהצדיק.
- פסולת הימין היא האיסלאם (שלדעת הרמב"ם אינו ע"ז) ופסולת השמאל היא הנצרות (שלדעת הרמב"ם היא ע"ז).
- בפוליטיקה בימינו, פסולת הימין היא 'דת השויון' והענקה גם למי שלא מגיע לו ופסולת השמאל היא התעמולה האנטי-דתית והקטרוג על הענקה גם למי שמגיע לו.

להרים ראש במפקד

אור החיים כי תשא

להרים עינים לשמים

כותב האוה"ח: "כי החוטא גורם בחטאו כפיפת ראשו, כי בחינת הרע מהותה היא אל ארץ תביט כי שפלה היא, ובחינת הקדושה היא נשיאת ראש והרמת המהות והאיכות" (שהרי רע הוא לשון מלרע-מלמטה). "מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ" והדבר מתבטא גם בכיוון ההסתכלות שלהם בחייהם – "החסד ויתרון המעלה אשר האלקים עשה את האדם ישר, להיות הולך בקומה זקופה, הוא דהגם שהולך על הארץ מכל מקום הוא רואה את השמים. לא כן בהולך על ארבע דאינו רואה אלא את הארץ". חטא העגל כופף את קומת האדם הישר לטבוע במעגליות הטבע (לשון טבעת) וכשה' נשא עון" (בגימטריא חטא העגל) נדרשת גם נשיאת ראש בני ישראל, למלא את חסרון-חטא' העגל ("והוא אומרו 'לפקדיהם', לשון חסרון) והרמת מהותם ואיכותם (בסוד מהות-מציאות-איכות-כמות' נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעד, אור לט' אדר תש"פ.

א אור תורה (למגיד ממעזריטש) פרשת ראה אות קסט.

ב קהלת ג, כא.

ג "היום יום" יג שבט.

ד שמות לד, ז. במדות דמיכה, הפנימיות האור שבמדות דמשה, המדות העשירית – כנגד "נשא עון" – היא "תתן אמת ליעקב" (מיכה ז, כ). ביחד הן עולות 1980, יהלום 44 (הממוצע הוא משולש 44, העולה "ונתנו... זה יתנו"), ובצירוף חטא העגל = אנכי פעמים הוי' (ג"פ שבת – שבת ב"רצוא ושוב").

ה ממוצע כל אות ב-חטא העגל הוא חטא, כך ש-העגל עולה 'עגול' ששת צירופי חטא.

ו ראה מלכים-א, כא (וברש"י שם).

ז ראה הקדמת סוד הוי' ליראיו הערה סח.

המהות והאיכות הם י-ו שבשם, סוד "מה שמו [י] ומה שם בנו [ו]", האותיות הזכריות שבשם – דווקא הגברים חטאו בעגל ואת ראשם נדרש להרים חזרה לבחינת אדם).

נשיאת ראש היא תיקון-הרמת עיני ישראל להסתכל מעלה, בסוד "אשר עשה משה לעיני כל ישראל" – סיום התורה הנעוץ בתחלתה (ב'טבעת קידושין', העיגול דקדושה המתקן את חטא העגל הנ"ל) "לעיני כל ישראל" – "בראשית", סוד נשיאת ראש. "כי תשא את ראש בני ישראל" עולה ב"פ "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (הוי' פעמים אלהים, "הוי' אלהינו") – קריאת שמע (פעמיים בכל יום) בה מקיימים "שאו מרום עיניכם" להביט לשמים כאדם.

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם" עולה הפעמים ראש, כנגד "ראשי בני ישראל" – שלשת האבות, משה ואהרן (חמשת החסדים שכנגד חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד – "הודי נהפך עלי למשחית" בעשית העגל על ידי אהרן, והוא נדרש גם לתקנו בעבודת המשכן ובמנין בני ישראל). האוה"ח מסביר שיש שתי הצדקות למנין ישראל – אם נחסרה שלמות (או שיש חשש כזה) ולצורך מלחמה. האבות שייכים לשלמות ישראל,

ח משלי ל, ד.

ט דברים לד, יב. וראה רש"י עה"פ שהוא מדבר בפעולות התיקון של משה לאחר חטא העגל.

י שם ו, ד.

יא ישעיה מ, כו. וראה תקו"ז מט (פה, ב), ש"ך עה"ת עה"פ ואבודרהם על ק"ש.

יב דניאל י, ח.

בכך כפרה על המנין הבלתי-מוצדק ושמירה מתוצאותיו.

מניני משה-שאל-דוד הם כנגד דעת-יסוד-מלכות¹¹: משה הוא הדעת של כל ישראל¹², ובמנינו יש תשובה (השייכת לבניה, בסוד "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"¹³), המתחילה במודעות לחטא (וכדברי האוה"ח: "וטעם אומרו 'ונתנו' בתוספת וא'", לצד שצריך קודם הכרת החטא, כי לא טוב עשה וחסא בנפש, ואחר כך יתן כופר נפשו לה"¹⁴). שאל הוא היסוד, בסוד "שאל מרחבות הנהר"¹⁵ (שכנגד היסוד במלכי התהו), המשך-חותם הנצח וההוד, להם שייך המנין הצבאי, כנ"ל. "דוד מלך ישראל חי וקים"¹⁶ הוא סוד המלכות (כפשוט), ש"רגליה ירדות מות"¹⁷ ומתקיים בה בגלות השכינה (מלכות בית דוד) "איכה... היתה למס"¹⁸ (בגימטריא ירושלם), אך בכח תשלום מס מחצית השקל לתקן את אחזית השטן המסית.

יח משה-שאל-דוד = שמשון = ג"פ (ממוצע) רלב (כללות עב-סג-מה-בן, ד"פ חן) ובצירוף דעת-יסוד-מלכות עולה הכל חי פעמים מהיטבאל, החיאת-תיקון יחד מה-בן, אדם ובהמה" הנ"ל בפנים.

יט תניא פמ"ב.

כ אבות פ"ג מ"ז.

כא בראשית לו, לז.

כב ר"ה כה, א.

כג משלי ה, ה.

כד איכה א, א.

ומשה ואהרן, מנהיגי "צבאות הוי'" (כנגד נו"ה, להם שייך שם צבאות), למנין הצבאי.

[ולהשלמת הרמזים: הפסוק השלם – "כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו להוי' בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם" – עולה מזל פעמים חכמה, בסוד אור אבא (חכמה) יונק מהמזל העליון¹⁹, שהוא סוד "אין מזל לישראל"²⁰, השומר מפגם המנין שללא הכפרה הופך את הנמנים ל'יש' שיש בו אחיזה לפגם וחסרון.]

שלשה מנינים

האוה"ח מתייחס לשלשה מנינים ומסביר את ההבדלים ביניהם: מנין משה, שבא בעקבות חסרון חטא העגל ולכן נעשה במחצית השקל לכפרת העון; מנין שאול²¹ לצורך היציאה לקרב, מנין מוצדק שלא היה צורך בו בכפרת עון, ולכן נעשה בחרסים²² (ולא במחצית השקל); ומנין דוד²³ שנעשה (בשגגה) בהסתת השטן ולכן גרם למגפה, אף שנעשה בחרסים וכיו"ב (ולא מנין ישראל עצמם, חלילה, כפי שמחדש האוה"ח) – אך אם היה מונה אותם במחצית השקל היה

יג שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט). ובכ"מ.

יד בעש"ט עה"ת לך כו; ע"פ שבת קנו, א.

טו שמואל-א יא, ח.

טז יומא כב, ב ובברש"י שם ד"ה "בבזק".

יז שמואל-ב כד, דה"א כא.

שמן וקטרת

שמן המשחה וקטרת הסמים סמוכים זה לזה. השמן הוא המשכת שפע מלמעלה, "כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן", והקטרת להעלאה מלמטה, כענן הקטרת העולה. השמן בחינת זכר, אבא, והקטרת בחינת נקבה, אמא (השמן נקרא קדש והקטרת טהור, קדושה באבא וטהרה באמא). מדות סממני שמן המשחה הן 250 ו-500 – רמז לנר (=250) האיש ונר האשה, "נר ה' נשמת אדם", ושניהם יחד עולים פרו רובו (=500). עמודיה שבעה

"קדש הוא לכם"

שפת אמת כי תשא

כתב השפת אמת^ה:

ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם. פי' בשבילכם מתגלה קדושת השבת בעוה"ז. כי באמת השבת למעלה מן הזמן. כמ"ש ששת ימים עשה כו'. אם כן השבת למעלה מכל מעשה בראשית. לכן עיקר השבת לנשמות בג"ע ולעתיד לבוא. רק בשביל בני נתגלה מקדושת השבת בעוה"ז. וע"ז כתבו חז"ל אמרה שבת לי אין בן זוג והשיב הקב"ה כנס"י יה' בן זוגך. שאין מי בעוה"ז שיוכל לקבל קדושת שבת. רק בני על ידי שהוציאנו ממצרים. כמ"ש על כן צוץ לעשות כו' יום השבת. וז"ש לדעת כי אני ה' מקדישכם ואחז"ל הנותן מתנה כו' צריך להודיענו. הגם כי נצרך להודיע לשמור השבת רק שיש לבני התקשרות בשורש השבת שלמעלה ע"י הנשמה יתירה. לדעת כי אני ה' מקדישכם בג"ע ולעוה"ב וכמ"ש ז"ל ששבת מעין עוה"ב.

קדושת השבת – הנבדלת מהזמן (הנברא בששת ימים) – מתגלה בשביל ישראל, דהיינו בשביל שעושים ישראל^ב מלמעלה מהזמן לתוך הזמן (בסוד "אין מזל לישראל"). הכח לעשות את השביל בא מציאת מצרים – יציאה ממצרי המקום והזמן של העולם הזה, להמשיך מעין עולם הבא (העולה חי ברבוע, חיים נצחיים שמעל הזמן להם זוכים על ידי

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי, אור לט' אדר תש"פ.

א תרס"ד.

ב ראה כש"ט (קה"ת) ה.

ג בעש"ט עה"ת לך כו' (עפ"י שבת קנו, א).

שמירת שבת^ה ו"לדעת כי אני הו' מקדשכם" (לדעת בגימטריא מקדשכם!).

וממשיך השפת אמת:

עוד פי' קודש הוא לכם. שגם הלכם בשבת הוא קודש כדאיתא בזוה"ק ויקהל שנחית רוח הקודש בשבת שנהנה מסעודת בני. וזה בחי' המענג את השבת. אותו ההארה שנחית בשבת. וע"ז רומז הכתוב אכלוהו היום. פי' להאכיל היום בעונג שבת. והיא חבה יתירה לבני כמ"ש ורצה בנו וש"ק כו' הנחילנו.

ה"חבה יתרה" נודעת לבני ישראל ב"נשמה יתרה" המתענגת מה"לכם" שבשבת גם הוא קדש. והרמזים: נשמה חבה עולה קדוש ויתרה-יתרה מוסיף עוד "קדוש קדוש קדוש" (וביחד קדוש ברצוא ושוב: ק קד קדו קדוש דוש וש ש). ר"ת נשמה-חבה הם "נח מצא חן" ו"ושמרתם" (פתיחת הציווי כאן) עולה חן פעמים טוב, סוד בטחון – אל כל החיים יש בטחון^ה בזכות שמירת שבת קדש.

ד שבת קדש מעין עולם הבא = 1430 (הכל פעמים הוי' וכו').

ה שמות לא, יג. "לדעת" = "מקדשכם" (= ז"פ עב = ח"פ סג, יחוד עב-סג, או"א עילאין, סוד השבת שמעל לזמן)! "כי אני הו'" = 117, השיטת של שבת. "לדעת כי אני הו' מקדשכם" = 1125 = 5 פעמים (ממוצע כל תבה) 225, יה ברבוע (שבת הוא סוד יה, היינו ע"ד יחוד עב-סג ה"ל). "לדעת כי אני הו' מקדשכם" ר"ת מיכאל-מלאכי = מאין (מ"אין מזל לישראל", כנ"ל). השאר = 1024 = לב ברבוע כו'. אמ"ת 559 חצי 1118 ("שמע ישראל הו' אלהינו הו' אחד").

ו ישעיה ו, ג.

ז בראשית ו, ח.

ח קהלת ט, ד (וראה שבת ל, ב שסיום הפסוק נדרש על הלכות שבת).

1 = 60

5

10

14

ארבעה חטאים

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת כי-תשא

את ארץ ישראל, ולחזור עם חדשות טובות כמה נפלאה הארץ המובטחת, אבל הם חזרו ואמרו, לא נוכל לכבוש את הארץ "כי חזק הוא ממנו". באותו הלילה בכו כל ישראל, ובגלל זה נענשנו לבכות כל שנה באותו לילה – ליל תשעה באב, בו חרבו שני בתי המקדש, הכל בגלל שלא האמינו בדברי משה ולא רצו להכנס לארץ¹.

[ארבעת החטאים הללו כתובים בתורה, אבל יש עוד חטא כללי בנ"ך – חטא דוד ובת שבע. כמובן שיש עוד הרבה חטאים, אבל רק חטא דוד ובת שבע חוזר על חטא אדם וחווה בגן עדן מקדם בתור חטא כללי, אלא שדוד ובת שבע מתחילים לעשות תשובה ותקון לאדם וחווה. יש כאן סגירת מעגל: בתוך התורה יש את כל ארבעת החטאים החל מחטא התאווה – ושוב בתנ"ך יש חטא של תאווה (כפשוטה), מאותו סוג של חטא עץ הדעת, "תאווה לעינים"². לכן מופיע שוב חטא של זוג – בחטא הראשון אדם וחווה אכלו מהפרי האסור, דבר שגם קשור לתאווה משגל (לפי הפשט, כמ"ש האבן עזרא, וגם בחז"ל מסופר שהנחש בא על חווה וכו'), וכאן חטא דוד עם

בפרשת כי תשא מתרחש הסיפור של חטא העגל, הנפילה הגדולה ביותר של עם ישראל. אבל גם אם נופלים אפשר לקום, אפשר לעשות תשובה, ואת כח התשובה לומדים מפרשה זו! אך כדי לעשות תשובה צריך להבין מאיזה מקום בנשמה בא החטא, בנשמה של העם, בלא-מודע ובמודע. לשם כך נחזור לחטא הראשון, חטא אדם וחווה שאכלו מפרי עץ הדעת. המין האנושי כולו שייך לחטא עץ הדעת, והחטא הכי כללי של עם ישראל הוא חטא העגל.

ארבעת החטאים הגדולים בתורה

בכל ההסטוריה של התורה ישנם ארבעה חטאים גדולים³: הראשון, כאמור, הוא חטא עץ הדעת, אדם וחווה; אחריו בא מכירת יוסף, החטא הראשון של העם היהודי (המופיע כקבוצה-עם). האחים רצו להרוג את יוסף ולבסוף מכרו אותו, וזו הסיבה של הירידה למצרים ושל כל הצרות של עם ישראל. בהמשך ההסטוריה, עשרה הרוגי מלכות נהרגו בגלל חטא מכירת יוסף⁴, מכירת אח לעבד; החטא הבא הוא עגל הזהב, בו השתתפו כל עם ישראל כאשר הגורם היה ה'ערב רב' שעלו אתנו ממצרים; לבסוף, החטא הרביעי הגדול שהתורה מספרת עליו הוא חטא המרגלים. המרגלים נשלחו על ידי משה רבינו לראות

מתוך הקלטת שידור ט' אדר א' תשע"א (אנגלית).

א **חטא** בהכאה (ח פעמים ט פעמים א) עולה 72 = ד
פעמים **חטא**, הרמז העיקרי שיש ארבעה חטאים כלליים. זו תופעה נדירה, שהכפל הוא כפולת החיבור.
ב תקוני זהר קי, ב.

ג במדבר יג, לא.

ד **חטא אדם וחווה חטא מכירת יוסף = עץ הדעת טוב ורע. חטא אדם וחווה חטא מכירת יוסף חטא העגל חטא המרגלים** = 1404 = **שבת שבת, מיד** (54, מספר הפרשיות בתורה) פעמים **הוי'** ("אם שומרים שתי שבתות מיד נגאלים") = 4 פעמים 351, הערך הממוצע = 26, **הוי'** ב"ה במשולש. בלי ד"פ **חטא** = 1332, יהלום = 36 "**וידבר אליהם את כל הדברים האלה לאמר**", כותרת עשרת הדברות בפרשת יתרו, וד"ל.

ה בראשית ג, ו.

ו אבן עזרא בראשית ג, ו.

ז שבת קמו, א.

ארבעים יום הוא לא הגיע, והשטן ערבב את העולם והראה מטה פורחת באויר, ולכן חשבו שמשה מת (כמובא בפירוש רש"י). בגלל הדמיון הזה, ישראל רצו להחליף את דמות המנהיג ועשו את העגל, והשטן סייע – "מעשה שטן הצליח" – שיצא עגל זהב וכו'. הערב רב הכניסו את הדמיון ועשו את העגל. אפשר לומר שחטא העגל מבוסס על אמונות טפלות שכולן נובעות מדמיונות שוא.

למעשה, בכל ארבעת החטאים יש ממד של כח המדמה – "והייתם כאלהים", "המלך תמלך עלינו", "כי חזק הוא ממנו" – אך הוא נלווה לעוד מניע עיקרי של החטא – תאוה, קנאה, פחד כנ"ל – משא"כ חטא העגל, החטא הכללי ביותר, כולו התגלמות של כח המדמה, עצם עגל הזהב, "אלה אלהיך ישראל"³, ודוק. אם כן, ישנם ארבעה יסודות לחטא: תאוה, קנאה, כח המדמה (תפיסה מוטעת של המציאות המביאה לידי אמונות טפלות), פחד. והרמז: **תאוה קנאה דמיון פחד** = שבע פעמים **דמיון** (כנ"ל שהכל שייך לכח המדמה, כאשר כח המדמה מתלבש בשבע מדות הרגש שבלב, כנגד שבעה השמות של היצר הרע⁴).

חזרה לפרשת התשובה שקדמה לעולם

במיקומי החטאים הכלליים יש תופעה מתמטית יפה. החטא הראשון הוא בפרשה הראשונה, בראשית; החטא השני בפרשה

יב עיקר תקון כח המדמה הוא על ידי יוסף, הצדיק יסוד עולם (הקשור לנקודת האמת שבמציאות העולם ואינו שוגה בדמיונות שוא; והיינו מה שהיסוד עולה עד הדעת, ה"מפתחא דכליל [בידיעה ברורה] שית", וקצוות העולם, ועד הכתר עליון, ומשם ממשיך את הזרע אמת למלכות, להפרות את המציאות), וההתקשרות אליו (לא כמו האחים שבגדו בו ומכרו אותו לעבד למצרים). משה שהעלה את העם מארץ מצרים, מקור האמונות הטפלות בעולם, יחד עם הערב רב, חשש להשתלטות כח המדמה על העם ועל כן לקח את עצמות יוסף עמו.
יג סוכה נב, א.

בת שבע, והנה **חטא אדם וחווה חטא דוד ובת שבע** = 900 = 30 ברבוע = 50 פעמים **חטא**!

תמצית חטא העגל: כח המדמה

החטא הראשון נגרם בגלל תאוה, דחף לאכול מהעץ, שהיה טוב למאכל ותאוה לעינים (זו היתה ההתחלה, תאוה לאכול מהפרי. מלבד זאת אמר הנחש שאם תאכלו מהפרי תהיו כאלקים, גם זו תאוה); חטא מכירת יוסף הוא חטא שנבע מקנאה. האחים קנאו ביוסף מפני שיעקב אהב אותו ונתן לו יותר מהם, התייחס אליו כ'בן הנבחר' לפי מחשבתם. ההתחלה היא קנאה, ומקנאה באים לשנאה; נדלג לחטא הרביעי, חטא המרגלים נבע מפחד. הם פחדו שיושבי הארץ חזקים מדי, והפחד להכנס לארץ גרר את הבכי והרצון לחזור להיות עבדים במצרים. כל פוביה שיש לאדם מתייחסת לחטא הרביעי, חטא המרגלים.

לגבי חטא העגל, נעזר בגימטריא מפורסמת⁵: **עגל הזהב** בגימטריא **כח המדמה**, כח של דמיון והשוואות לא נכונות, אסוציאציות. כשהאדם לא מחובר למציאות כפי שהיא – בגלל 'קטנות המוחין' שלו – הוא לא מבין את המציאות, ואז הוא מתחיל לדמיין. המוטיבציה של החטא הזה נקראת "כח המדמה", שלפעמים בחסידות⁶ הוא כינוי ליצר הרע עצמו ("הצפוני", הצפון בלבו של אדם⁷, הרומז לעגל הזהב – "מצפון זהב יֵאָתֶה"⁸).

הדמיון היה שמשה רבינו מת. אחרי

ח ראה שכינה ביניהם עמ' קנ (הערה כב בפרק "ארץ אפים").
ט ראה לקוטי מוהר"ן תורה כה.
י סוכה נב, א.
יא איוב לז, כב.

שהיא כוללת את "פרשת התשובה". התשובה קדמה לעולם^י – עוד סוד שקשור לחזרה למינוס שלש, לפני בריאת העולם, לפני בראשית. 3- היינו תשובה, כי בפרשת נצבים כתובה פרשת התשובה שקדמה לעולם. בכח 3- לתקן את הפגם ב-3 – "על שלשה דברים העולם עומד וכו'" – הרמוז בגימטריא הידועה: **בראשית = שלשה דברים יחד**. הכפל של 3- (היוצר "חן נקבי", תיקון "שקר החן וגו'" על ידי "אשה יראת הוי'") רומז לתשובה כפולה (כמבואר באגרת התשובה^ט) במשל החבל שנפסק).

בכל חטא יש רגש מוטעה ופגום, אך חטא העגל בפרט הוא בגלל תפיסה מוטעית של המציאות, כח המדמה בהתגלמותו כנ"ל. כל החטאים נעשים עם כח המדמה (בכל חטא יש מעין עגל הזהב), שהוא היצר הרע עצמו, אבל ה' ברא אותו. אמנם ה' מתחרט בכל יום שברא את היצר הרע^{טו}, אבל הוא ברא אותו, ואפשר לעשות תשובה! אנו מובטחים שכאשר כל ישראל יעשו תשובה "מיד הן נגאלין"^{יז}, יבוא משיח, ויהיה אור וטוב ושלוש שיביאו את העולם למצב יותר טוב ממה שהיה בגן עדן מקדם, לפני החטא.

התשיעית, וישב; פרשתנו, כי תשא, היא הפרשה ה-21 וחטא המרגלים הוא בפרשה ה-37, שלח.

כעת נבנה סדרה מהמספרים, ממנה נלמד על החטא וסיבותיו ועל הדרך לעשות תשובה: 1, 9, 21, 37. ההפרשים הם 8, 12, 16 וההפרשים ביניהם הם 4-4 (זו סדרה רבועית המתחילה בארבעה מספרים ויש "שני עדים" לבסיס הסדרה). 4 הוא מספר אבי-הטיפוס של החטאים שיש כאן. המספר הבא בסדרה הוא 57. המספר לפני 1 הוא 3-, לפניו המספר הוא שוב 3-, ואחר כך הסדרה חוזרת. זו סדרה בצורת פארבולה, ההופעה הכפולה של 3- היא התחתית, והסדרה סימטרית משני הצדדים:

57	37	21	9	1	3-	3-	1	9	21	37	57
					0	4	8	12	16	20	
					4	4	4	4	4	4	

והנה חיבור 3- ו-57 שוה 54, מספר הפרשות בתורה (ויש כאן מודל עמוק של מספרי הפרשיות). הפרבולה יוצאת מהמספר 3-, הרמוז ללכת ארבע (0, -1, -2, -3) פרשיות אחורה מבראשית ולהגיע לפרשת נצבים (וזאת הברכה, האזינו, וילך, נצבים).

את פרשת נצבים קוראים תמיד לפני ראש השנה, יום הדין, מכמה סיבות: האחת, שבראש השנה כולנו נצבים לפני ה', וכשעומדים כולם יחד – מהכי גבוהים עד הכי נמוכים – זוכים לשנה טובה ומתוקה. סיבה נוספת, משום

יז פסחים נד, א.
טו תניא אגה"ת פ"ט.
טז סוכה נב, ב.
יז רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

לקחת ולתת

"כי תשא את ראש בני ישראל לגלגלתם" – להרים את הראש לדרגת הגלגלת. לפי הקבלה, בגלגלת מופיעה מדת החסד העליונה ביותר, וכאשר ה'ראש' שלנו מגיע לשם אנו רוצים לתת עוד ועוד, "ונתנו איש כפר נפשו לה" ... זה יתנו". בפרשת תרומה נאמרה לשון לקיחה "ויקחו לי תרומה", ואצלנו הכל בלשון נתינה, מתוך החסד העצמי. עמודיה שבעה

המהפכה השלישית מהי תיפלות

בשנים האחרונות, הרב גינזבורג מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית.

אין בזה תיפלות?).

אכן, הפירוש המחזור ברמב"ם הוא שיש בדבריו שתי הלכות מחולקות, וכן בחלוקת ההלכות בכתבי-היד המלים "אמרו חכמים" הן הלכה חדשה! וכך ביאור הדברים: פסקה 2 מתייחסת לכל התורה, גם תורה שבכתב, בחשש להוצאת דברי תורה לדברי הבאי. פסקה 3 היא הלכה חדשה, "כאילו למדה תיפלות" החמור יותר מדברי הבאי. וממשיך בפסקה 4 שחומרה זו של תיפלות שייכת רק בתורה שבעל פה, אך תורה שבכתב לא ילמדה לכתחילה – מפני הטעם הראשון – אבל אין זה תיפלות. וכפירוש זה מוכח מדברי אדמו"ר הזקן (הלכות ת"ת א, יד) "ואף על פי שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת להתלמד ומוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן ואם מלמדה תורה שבעל פה הרי זה כאלו מלמדה תיפלות מפני שעל ידי זה נכנס בה ערמומית" – שינה בכמה דברים מלשון הרמב"ם, ומודגש שיש שני חלקים שונים: חסרון אחד שמוציאות דברי תורה לדברי הבאי, וזה גם בתורה שבכתב, וחסרון מיוחד בתורה שבעל פה שכאילו מלמדה תיפלות ובכך נכנס בה ערמומית.

ומהו ההבדל בין הבאי לתיפלות? בפשטות "דברי הבאי" הם (בעיקר) הבלים, דמיונות וגוזמאות (כפירוש לשון הבאי בדרך כלל¹). פגם זה משתלשל מלימוד התורה שבכתב שלא

הבאנו את דברי רבי אליעזר במשנה "המלמד את בתו תורה כאילו למדה תפלות"². נמשיך כעת בדברי הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה (פ"א ה"ג), ונחלק אותם לכמה פסקאות "[1] אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש מפני שלא נצטוו וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו. [2] ואף על פי שיש לה שכר צו חכמים שלא ילמד אדם את בתו תורה מפני שרוב הנשים אין דעתן מכוונת להתלמד אלא הן מוציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן. [3] אמרו חכמים כל המלמד את בתו תורה כאילו למדה תיפלות. [4] במה דברים אמורים בתורה שבעל פה אבל תורה שבכתב לא ילמד אותה לכתחילה ואם למדה אינו כמלמדה תיפלות" (וכן לשון השו"ע).

ביאור דברי הרמב"ם

אפשר להבין שכל דברי הרמב"ם הם המשך אחד: מה שכתב בפסקה 2 "לא ילמד אדם בתו תורה" מפני שרוב הנשים "מוציאות דברי תורה לדברי הבאי", הוא גופא מה שכתב בפסקה 3 "כל המלמד... כאילו למדה תיפלות", ועל הכל מסייג בפסקה 4 שמדובר רק בתורה שבעל פה. אך הסבר זה קשה הן בלשון והן בתוכן הדברים (למשל: מה ההבדל בין תיפלות לדברי הבאי? ומדוע אין ללמד תורה שבכתב לכתחילה אם

נערך ע"י יוסף פלאי, מאמר שמיני בסדרה.

א סוטה פ"ג מ"ד. כ, א.

ב ראה למשל: נדרים פ"ג מ"ב. תמיד כט, א.

היה ראוי לחשוש שישתמש בחכמה לרעה, ו"כל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות", אלא שכיון שהאיש מצווה ללמוד אין להתחכם על ציווי התורה ואין לחשוש למיעוט שלומדים שלא לשמה. אבל באשה שאינה מצווה ללמוד נותר החשש מאותן נשים שילמדו שלא לשמה. ועוד, מצות הלימוד עצמה מגינה על האיש שלא יכשל בלימודו, מה שאין כן באשה שאינה מצווה יש חשש שתכשל בלימודה (במיוחד לפירוש רש"י שלימוד לשמה פירושו "משום כאשר ציוני ה' אלהי" מה שפחות שייך בנשים שאינן מצוות).

דעת הרמב"ם בפירוש תיפלות

והרמב"ם בפירוש המשנה כתב "כאילו למדה תיפלות והוא השוא ודברי ההבל". אפשר לפרש ברמב"ם קרוב לרש"י, ומה שכתב "שוא והבל" זו לשון נקיה למעשי רשע. אך בפשטות הרמב"ם אינו כרש"י, ולדעתו תיפלות היינו פגם בהבנה, 'מוחין', כמו דבר תפל ללא טעם, וכך ביאר התו"ט. ומכל מקום צריך לחלק בין תיפלות לדברי הבאי: שניהם קשורים לחסרון הבנה, אלא שדברי הבאי הם דמיונות ותיפלות היא חכמה שלילית מה ששייך בתורה שבעל פה המכניסה 'ערמומית'. ומה שנאמר "כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה בו ערמומית" היינו שהתורה מכניסה ערמה-ערמומיות ומי שאין לו את כלי-השכל לקלוט ערמה זו כראוי היא הופכת לו לרועץ, השגה חלקית גרועה מחוסר השגה כלל" (ולכל הפירושים מסתבר שעיקר הבעיה הוא בלימוד "עומק תלמוד", כדברי ספר חסידים, שבה נכנסת ערמומית אבל לא בלימוד פסקי הלכות וכדו').

כראוי, כיון שהתורה מלאה סיפורים ומעשים, נבואות וחלומות וכו', ומי שאינו מבין כראוי עלול לתפוס הכל כדברי אגדות פורחים באויר, ולחיות בעצמו בעולם של דמיונות והבלים, ללא הבחנה בין אמת לשקר, חכמה ושגגות. לעומת זאת, התורה שבעל פה עיקרה הלכה למעשה, ובזה לא שייך החשש של "דברי הבאי". אמנם תיפלות הוא דבר אחר, כפי שיתבאר.

פירוש תיפלות לרש"י וסיעתו

זה לשון הגמרא "המלמד את בתו תורה מלמדה תיפלות, תיפלות סלקא דעתך [רש"י: וכי תורה תיפלות קרא לה]? אלא אימא כאילו למדה תיפלות [רש"י: כאילו, שמתוכה היא מבינה ערמומית ועושה דבריה בהצנע]... דכתיב 'אני חכמה שכנתי ערמה', כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומית". לפי רש"י, תיפלות היינו פגם במעשים בכלל, וזנות בפרט, בערמה המנוצלת לרעה. והפסוק "אני חכמה שכנתי ערמה"¹ מתפרש שעל ידי חכמת התורה מגיע לידי ערמה-ערמומית: חכמה היא הצד המופשט וערמה היא 'חכמה מעשית' ("אני חכמה שכנתי ערמה" בפשוטו נאמר לשבח אלא שיש לחשוש שאותה ערמה-ערמומית תשמש לרעה, כמו שחווה התפתתה מערמת הנחש). וכן פירשו עוד ראשונים שתפלות היינו עבירה וזנות² (וביאר התו"ט שלפי זה 'תיפלות' כמו טפלות מלשון חיבור וזיווג).

ומדוע חשש זה קיים רק בנשים ולא בגברים? יש שפירשו כיון ש"נשים דעתן קלה" (מהרי"ל ומהרש"א). אך ניתן לפרש שבאמת גם באיש

ג סוטה כא, ב.

ד משלי ח, יב.

ה ראה: ערוך ערך תפל. פירוש ר"ח לסוטה מכתב יד, נדפס ב'אוצר שיטות קמאי'. פירוש הרע"ב על המשנה. מהרש"א. ועוד.

ו לפי דברי הגר"א שפירא זצ"ל במאמרו על לימוד תורה לנשים.

ז תענית ז, א.

ח וראה פירושים נוספים במאירי ובתפארת ישראל. ופירושים נוספים בגמרא בשיטת הרמב"ם במפרשי הרמב"ם: לחם משנה, מרכבת המשנה, בן ידיד, דברי ירמיהו. וראה בפירוש הרב קפאח על הרמב"ם, ובכתבי הרב קפאח ח"א עמ' 102.

קושי ורכות

כדי להבין יותר, נביא מדברי הרבי הרי"צ^ט בהסבירו את דעת רבי אליעזר: "האיש בראו הקב"ה טבעו קשה, והאשה בראה הקב"ה טבעה רך. הקשיות והרכות שתי מדות הן בטבעי בני אדם, כמובן אשר בכל אחד מהם יש מעלה וחסרון. אבל בהנוגע אל רכישת המדע וידיעתה והנהגה המסודרת הנה הקשיות יש לה יתרון על הרכות העלולה להשתנות, נוסף על חלישות הדעת לעומת טבע הקשה העומד חזק על דעתו... ולהיות הנשים בטבע הרך, וטבע הרך עלול להשתנות, לכן הנה יש מן החכמים בחכמת הגמרא [היינו רבי אליעזר] החושבים אשר לימוד התורה שעיקרה היא הוראה בהלכה במצוות עשה ולא תעשה אין ראוי ללמדה לנשים אשר מצד טבען טבע הרך לא יוכלו להתעמק בעומק ההלכות ועלולות לטעות, נוסף על מה שאין להן אותו התוקף בהנהגה מסודרת כמו לאנשים שהם בטבע הקשה". אם כן הנזק של "תיפלות" קשור לאופי הרך של האשה, והנה בקושי ורכות יש מעלה וחסרון: אמנם הקושי הוא תכונת הדעת (כרמזו ב"אין קישי אלא לדעת" מצד הגבר לעומת האשה שדעתה קלה), אבל קושי לבדו שייך לעולם התווה ולכן אמרו "לעולם יהא אדם רק כקנה ולא קשה כארז" – הקושי נשבר והרכות עמידה. ובאמת, השאיפה צריכה להיות התכללות של קושי ורכות, הן מצד האיש שיאמץ את הרכות ותורתו לא 'תשבור' את המציאות, והן מצד האשה שתאמץ את התקיפות בתוך הרכות. ועוד כתב הרי"צ^י "כללות העניין שלא ללמדם תורה הוא מפני שהתורה מפתחת החושים והכשרונות ואולי תתפתח גם הערמוניות ויזיק לבמה ענינים בכשרות ובטהרה שתלוים בנאמנות". כלומר, יש הנהגה

מתוך תמימות ופשטות, ויש הנהגה על פי השכל שיש בו "ערמומית". אמנם יש מעלה בהנהגה על פי שכל, אבל יש בה גם סכנה מרובה: השכל עלול להטעות ולהטות מהאמונה (צא וראה בחטא עץ הדעת, "ויסיף דעת יוסיף מכאוב"י^א). הנהגת האשה הרצויה היא מתוך תמימות ואמונה פשוטה, חזקתה שהיא "אשה יראת ה'", ולכן היא נאמנת בכל דבר. האופי הנוח של האשה פחות מתמרד מהאיש, ומוכן יותר בטבעו לקיים את רצון ה' ואת ישוב העולם (כמו שנאמר בגמרא^ב שבנות אינן צריכות שימור "בנות מי קא בעיין שימור?"). אבל כאשר מתפתחים החושים והכשרונות, יש חשש גדול שהחכמה הזו תסתור את הדרך התמימה של האשה, ותישאר קרחת מכאן ומכאן.

בהמשך לזה: התמימות היא התכונה הפנימית של ספירת ההוד, הנחשבת לספירה 'נשית', בחינת נקבה ("איהי בהוד"). ספירת ההוד הולכת יחד עם ספירת הנצח, בחינת זכר ("איהו בנצח"), כאשר התכונה הפנימית של הנצח היא הבטחון (שפירושו כאן בטחון פעיל ויוזם, לעומת התמימות שהיא בטחון פאסיבי) – "הולך בתם [תמימות, בחינת האשה] ילך בטח [בטחון, בחינת הזכר]". ולענייננו, הזכר חזק ובטוח בדעתו, מתוך בטחון ותכונת נצחון, ואילו האשה הולך בתמימות ומקבלת את דעת התורה והנהגתה בפשטות.

לסיום נאמר שלדעת הרי"צ^{יב} יש משקל גדול מאד לדעת בן עזאי. וכל זה היה לבאר את החשש של רבי אליעזר. נבקש מהקוראים להתאזר בסבלנות, כי אי אפשר לפרוש את כל היריעה בפעם אחת. יש לזכור ש'השורה התחתונה' היא 'מהפכה שלישית' הקוראת לנשים היום ללמוד תורה!

ט ספר הזכרונות פרק צב – מובא שם כדברי הרבנית רחל, סבתו של אדה"ז.

י אג"ק ח"ה עמ' קסא.

יא קהלת א, יח.

יב נדרים לז, ב.

הסיפור החסידי

רבי אלימלך מליז'ענסק | "אחות לנו קטנה"

רבי אלימלך מליז'ענסק, בעל 'נועם אלימלך' ואחיו של רבי זושא מאניפולי, נולד בשנת התע"ז בערך לאביו אליעזר ליפא ואימו מירל. היה מגדולי תלמידיו של המגיד ממעזריטש, אליו התקרב בעקבות אחיו. ספרו כונה "ספרן של צדיקים" והוא עצמו כונה "בעל שם טוב קטן". במובנים רבים עיצב את דרך החסידות בפולין כולה, בהתוויתו את דמות הצדיק ואת אופן ההתקשרות אליו, ותלמידיו היו לגדולי החסידות בדור הבא. נפטר בכ"א אדר ה'תקמ"ז בעירו ליז'נסק ואחריו שימש ברבנות בנו רבי אלעזר (אם כי לא שימש כרבי).

הגיע לרבי אלימלך, ונכנס אליו יחד עם בתו, הבחורה-התינוקת. רבי אלימלך ישב בחדר – המטה שלו היתה באותו חדר, לא היו לו הרבה רהיטים – ורבי אלימלך אמר לו שישכיב אותה בינתיים על המטה שלו. הילדה נחה על המטה והם התחילו לדבר בדברי תורה.

פתאום באמצע השיחה רבי אלימלך פונה אל הילדה וצועק: איזה חוצפנית שאת שוכבת על המטה שלי, קומי מידי! רק גער בה שתקום והיא מיד קמה. אביה כבר ישב בתדהמה גמורה ולא הבין מה קורה. היא קמה והתקרבה לשולחן – כבר נס גדול – אך עדיין הייתה מאד קטנה. אז קרא רבי אלימלך לילדה ואמר: בואי ואברך אותך. הניח רבי אלימלך את ידיו הקדושות מעל ראשה, והתחיל לברך אותה בריבוי ברכות, ותוך כדי הברכה הגביה ידיו מעט שוב ושוב. ככל שהרים את ידיו, כך הילדה גדלה. כך המשיך עד שאמר רבי שמואל: רבי, נראה לי שגדלה מספיק... הכל לקח כמה רגעים.

רבי אלימלך פנה לאבי הבת ואמר לו, שהבת הגיעה לפרקה וצריך לעשות לה שידוך: לך הביתה, ותעשה את השידוך הכי טוב. אמנם אין לך כסף (כמו לרוב היהודים), אך אני אכתוב לך פתק שאחרי השידוך תלך למקום פלוני ותפגוש איש פלוני ותתן לו הפתק, ובפתק כתוב שישלם את כל הוצאות החתונה.

לרבי שמואל, שלא היה חסיד, הייתה לא עלינו צרה בביתו: בתו, שכבר היתה בת 18 – כבר הגיעה לפרקה והיתה צריכה להתחתן – לא היתה בקו הבריאות. מאז היותה תינוקת לא התפתחה, ובגיל 18 הייתה כתינוקת בעריסה, קטנטונת וכל היום במטה. יום אחד אמרה האשה לבעלה ששמעה שיש צדיק, רבי אלימלך – כנראה היה הכי קרוב להגיע אליו אז בין הצדיקים הגדולים – והתחננה בפני בעלה שישע עם הבת לצדיק, אולי הוא יעשה נס ומופת. זמן רב התנגד רבי שמואל, כי לא האמין בחסידים ובצדיקים, אך אשתו כל כך לחצה, התחננה והפצירה, עד שהסכים בעל כרחו, לקח את הילדה בעגלה ונסעו לליז'נסק. בדרך פגש חבר ילדות, אף הוא מתנגד.

החבר, שהכיר את רבי שמואל כתלמיד חכם השוקד על התורה בכל עת ומייקר את הזמן, שאל אותו לאן פניו מועדות. סיפר רבי שמואל את כל הסיפור, והחבר נענה בפליאה: "מה? אתה כבר מהמאמינים ברביים? הרי זה בטול תורה!". השתכנע הרב, וחזר הביתה. כעבור שבועות מספר, שוב הפצירה בו אשתו שמוכרח ללכת לעשות משהו. ה' גדול, יכול לעשות נס, ויש צדיקים, אולי דרך הצדיק תבוא הישועה? שוב נסע, אך הפעם ללא מגיעות.

הכסף כדי לפדות את משפחתו, אבל באותו רגע שקרא את הפתק של הצדיק שצריך למסור בדיוק את הסכום הזה – בלי היסוס בכלל הוא הוציא ונתן זאת. זו אמונת צדיקים גמורה, היו לו כל כך הרבה בטול ושפלות ואמונת צדיקים שמיד הוציא כל הסכום על חשבון חיי משפחתו – ונתן. אותו יהודי מיד נסע לרבי אלימלך וסיפר לו כל הסיפור, וגם הביא את הפתק שנשאר אצלו. אמרת לי לשלם, שילמתי, וכעת מה עם המשפחה שבבור? רבי אלימלך אמר "יהיה בסדר", ובאותו רגע הפריץ התפגר במיתה משונה וכל המשפחה השתחררה ויצאה מהבור.

מעבר למופת על גבי מופת שחולל רבי אלימלך, שעשה בכמה דקות מה שלא יכל לעשות איש במשך שמונה עשרה שנה, המופת האמיתי עבורנו הוא אמונת הצדיקים בה ניתן היהודי הפשוט, שמסר בלי היסוס את פדיונה של משפחתו ליהודי זר (בעוד אבי הבת, בתחילה, בקושי הסכים לבקש מצדיק עזרה עבורה). נוסף לכך, כנסת ישראל כולה זקוקה לנס כזה, שירים את קרן ישראל וייתן לה את קומתה האמיתית. אמנם עברנו שנים רבות, אולם נדמה שנותרנו בעלי ראש קטן, שאינו מסוגל לחשוב מעבר לגבולות העריסה... אם נאמין בו בתמימות, יגדל המשיח את עם ישראל להנהיג את העולם כולו בדרך ה', עד לנישואי קודשא בריך הוא ושכינתה במהרה בימינו.

כעת כשרבי שמואל כבר מאמין בצדיק מאד מאד, אחרי שראה את נפלאותיו, יצא לכיוון ביתו בכדי לסגור שדוך לבתו. רבי שמואל לקח את הפתק מרבי אלימלך וחישב בדרכו אחרי אותו אחד. לבסוף מצא אותו ומסר לו את הפתק. כשאותו יהודי ראה את הפתק, הוציא צרור כסף גדול מכיסו ובלי לחשוב פעמיים נתן לרבי שמואל. שאל רבי שמואל את האיש, שלא נראה עשיר גדול: מהיכן הכסף? וסיפר לו: באותם ימים היו פריצים רשעים, בעלי אחוזות, והיו יהודים ששכרו מהם קרעטשמע – בית מלון קטן עם חנות – ואם ליהודים לא היה כסף לשלם בסוף השנה היו הרשעים לוקחים את היהודי, אשתו ובניו וזורקים אותם לבור, ובכל יום זורקים חתיכת לחם שלא ימותו ברעב. בסוף, או שמישהו היה משלם, או פעמים רבות היו היהודים הללו גוועים ברעב. מספר היהודי: אותי ואת כל משפחתי זרקו לתוך בור, כי לא היה לי כסף לשלם את השכירות לפריץ, ובכל יום זרקו לנו חתיכת לחם. פעם בא הפריץ הרשע עצמו, וצעקתי לו: מה אתה מרויח מכך שאנחנו בבור? תן לי לצאת, ואני אסתובב במדינה ואבקש מיהודים טובים כסף לשלם את החוב ואז תוציא את כל המשפחה. הפריץ הבין שבאמת יותר כדאי לו כך, והיהודי הסתובב במדינה במסירות נפש למען אשתו וילדיו, ובסוף הצליח לקבץ את כל סכום הכסף – שהיה בדיוק אותו סכום שהרב שמואל היה צריך בשביל לחתן את בתו. הוא הגיע עם

קרוב לצדיק

"זה יתנו... מחצית השקל" – אמר הצמח צדק: ב-**מחצית** האות צדי"ק באמצע, האותיות הסמוכות לה הן **חי**, והאותיות הרחוקות הן **מת**. מי שקרוב לצדיק חי ומי שרחוק מת. ויש להוסיף: החיות של האדם תלויה בכך שהוא קרוב לנקודת הצדיק שבו המתבטאת באהבת

ישראל וגמילות חסדים. עמודיה שבעה

מענות ותשובות

אהבה ויראה – מה קודם?

בספר 'שיעורים בסוד ה' ליראיו' – בפרק "סוד חכמת הצירוף", כתוב כך: "הסדר הישר הוא, שקודם האדם מקבל ברק המבריק (חכמה) על שכלו, איזה חידוש איזו המצאה, אח"כ הוא מתבונן (בינה), ומנסה לתפוס את הברק, לאחוז בו ולא להניח לברק להתעלם מן המודע. לאחר שתפס את הפנימיות של השכל, הוא מתקשר נפשית (דעת) וכו', ואם כן כאשר ישנו אצל האדם 'סדר ישר', בסופו של דבר הוא יבוא לידי אהבה, כלומר צרוף חב"ד בחסד".

אמנם בתניא בפרק ג' כשמבאר את סדר ההתבוננות כותב שמה שמתעורר תחלה הוא יראת הרוממות ורק אח"כ נולדת מדת האהבה, ומשמע שהיראה היא ראשונה והיא העיקר, מה שעולה בקנה אחד עם הפסוק "ראשית חכמה יראת ה'", שכאשר ראשית ההתבוננות היא חכמה ('סדר הישר') אזי מגיעים מזה ליראת ה' – יראת הרוממות.

כיצד ניתן ליישב את הדברים?

מענה:

מבואר בכמה מקומות [ראה למשל אגה"ק טו בסופה], שישנן התבוננויות המולידות בלב אהבה תחלה ויש שמולידות יראה תחלה [הדבר תלוי במושג ההתבוננות ובסדר שלה, האם בדרך רצוא מלמטה למעלה, או בדרך שוב מלמעלה למטה, אור ישר או אור חוזר].

בתחילה כשמתאר זאת אדה"ז בפרק ג', החכמה אינה מוגדרת כ"ברק המבריק", אלא כעצם "השכל שבנפש המשכלת שהוא

המשכיל כל דבר", וגם הדעת אינה מוגדרת עד לאחר מכן. ושם, ראשית כל כותב שיחוד חכמה ובינה, אב ואם, מוליד "אהבת ה' ויראתו וכו'", אהבה לפני יראה (אהבה הנולדת מקדימת החכמה בעצם).

בהמשך, במקום אליו ציינת, אכן מתאר אדה"ז התבוננות המולידה יראה בנפש וממנה התלהבות של אהבה עזה: "כי השכל שבנפש המשכלת [החכמה, לא כתופעה פרטית, כמו ברק כו', אלא כעצם וכללות השכל] כשמתבונן [כלומר, לא שיש קודם תופעה שכלית של חכמה ואח"כ תופעה נוספת שכלית של בינה, אלא שהחכמה כאן היא היא השכל המתבונן וכו'] ומעמיק מאד [לכאורה מעמיק מאד הוא בחינת דעת, אך כאן זה דעת עליון הנכללת בעצם ההתבוננות דאמא, ולא דעת תחתון שתתבאר לקמן] בגדולת ה' [התבוננות זו היא בדרך רצוא, מצד הבינה, 'אני בינה לי גבורה' – יראה, 'ה' שמעתי שמעך יראתי'] איך הוא ממלא כל עלמין ו[למעלה מזה] סובב כל עלמין ו[עוד למעלה מזה ש'] כולא קמיה כלא חשיב", בזה מתעוררת קודם היראה (כיון שהעיקר כאן הוא התבוננות בבינה המולידה גבורה).

משא"כ במה שהסברנו לגבי הסדר הישר של חכמה בינה דעת, מן הסתם וללא דגש על נושא מסוים של התבוננות, אלא על תפיסת הברקת החכמה כו' (מהלך אחר מאשר המתואר כאן בתניא), סדר כזה במוחין יעורר המשכה לענין הברק הנתפס כו', דהיינו מדת האהבה בלב, ודוק היטב.

בטחון פעיל בהריון

בחסד ה' אני בהריון לאחר כמה הפלות. שאלתי היא כיצד ניתן ליישם את עניין הבטחון – כבטחון פעיל, ולא רק כאמונה פנימית שבעזרת ה' הפעם אצא בידיים מלאות ועם ילד בריא. איך ניתן להביע את הבטחון הזה? איך ניתן להתנהל באופן מעשי לאורו? אודה לעצות והדרכות מעשיות.

מענה:

ברכה להריון בריא ולידה קלה ובריא. מהות ההריון היא אמונה, גם לשון אמנות (אמהית) כנודע. האמונה כוללת גם את הבטחון הסביל, לבטוח שהכל יהיה טוב, בטוב הנראה והנגלה וכפי רצונך (ככל שבטחון זה חזק כך הוא פחות מעסיק את המודע של הנפש, האדם רגוע בכך שבודאי הכל יהיה טוב, וכך נכלל בטחון סביל זה בעצם האמונה בה' הטוב), וגם את הבטחון הפעיל (היזום, הסומך לגמרי על הכח שה' נותן לי). הבטחון הפעיל צריך לבוא לידי ביטוי במה שאת עושה ביום יום, להרבות במעשים טובים לפי יכולתך במצב של הריון (שצריך לשמור לא להתאמץ יותר מדי כמובן).

הרווח מהקושיה

בתניא היומי, כפי שחלקו הרבי הריי"צ, מסתיים הקטע של יג תמוז בקושיא, חז"ל אמרו שהחייב

כרת מת קודם 50 שנה ומיתה בידי שמים קודם גיל 60, ואמנם אנו רואים במציאות כמה וכמה חייבי כריתות ומיתה בידי שמים שהאריכו ימים בטוב ובנעימים. מה ההגיון לסיים שיעור יומי בקושיה שכזו, איתה הוא "מתהלך" עד שממשיך יום למחרת את המשך הפרק?

מענה:

הרווח שיוצא מלהתהלך יום שלם בקושיא הזו הוא ההבנה שה' הוא ארך אפים, המאריך אף לרעים ולטובים, ולכן הוא מחכה לנו ונותן לנו יד, תמיד, שנשוב אליו בתשובה שלמה, וזוהי נקודה עיקרית הנוגעת לעצם ענינה של אגרת התשובה.

ברכה למסיבת סדור

כל יהודי קשור בלב ובנפש לסידור התפלה שלו, בו הוא פונה אל רבונו של עולם ופורס לפניו יתברך את כל בקשותיו. ה' מקשיב לקול התפלה שלנו ושולח לנו שפע ברכה בכל המצטרך לנו. יהי רצון שכל אחת ואחת מכן תזכה להתפלל מתוך הסידור שלה מקרב לב, ובשמחה רבה על הרגשת הקירבה הגדולה לאבינו שבשמים. שכל אחת תזכה לאהבת השי"ת ולאהבת ישראל, השער לעבודת התפלה, כמו שאנחנו אומרים (ושרים) לפני התפלה – הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך!

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

3210. הראש-תוך-סוף של האותיות בדילוג הן יוה וכן (כמבואר בסוד ה' ליראיו, ע' קב-קג) צורף האותיות הנ"ל שכנגד ספירת הנצח (נשמת משה). כשנוסיף את האות ו של ויָרַד יגיע סך 122 האותיות עד וְנָקָה ל-6216 ששווה 7 פעמים 888 (או 24 פעמים יְחִידָה כו') כאשר 888 שווה "אָנִי הוּא לֹא שְׁנִיתִי" (וכן, "קָץ שָׁם לַחֲשָׁף").

מנין שיש יג מדות?

ו	י	ר	ד	י	ה	ו	ה	ב	ע	נ	ו
י	ת	י	צ	ב	ע	מ	ו	ש	ו	י	ק
ק	ר	א	ב	ש	ש	י	ה	ו	ה	ו	י
י	ר	י	ה	ו	ה	ע	ל	פ	נ	י	ו
י	ק	ר	א	י	ה	ו	ה	י	ה	ו	א
ל	ר	ח	ו	ס	ו	ח	נ	ו	ו	א	ר
א	פ	י	ס	ו	ר	ב	ח	ס	ד	ו	א
מ	ת	נ	צ	ר	ח	ס	ד	ל	א	ל	פ
י	נ	ש	א	ע	ו	ו	פ	ש	ע	ו	ח
ט	א	ה	ו	נ	ק	ה	ל	א	י	נ	ק
ה	פ	ק	ה	ל	א	י	נ	ק	ה	פ	ק
ד	ע	ו	ו	א	ב	ו	ת	ע	ל	ב	נ
י	ס	ו	ע	ל	ב	נ	י	ב	נ	י	ע
ל	ש	ל	ש	י	ס	ו	ע	ל	ר	ב	ע

כאשר

נסתכל על

כל שלשת

הפסוקים

(כ ו ל ל

מ"נקה"

עד הסוף)

נמצא שיש

בהם 169

או 13^2 אותיות וזה רמז מובהק לכך שיש כאן יג מדות!

ועוד, בשני הפסוקים הראשונים יש 91 או משולש 13 אותיות ובפסוק השלישי יש 78 או משולש 12 אותיות, כל זה לפי הכלל:

$$n^2 = \Delta n + \Delta(n-1)$$

ו	י	ר	ד	י	ה	ו	ה	ב	ע	נ	ו
י	ת	י	צ	ב	ע	מ	ו	ש	ו	י	ק
ק	ר	א	ב	ש	ש	י	ה	ו	ה	ו	י
י	ר	י	ה	ו	ה	ע	ל	פ	נ	י	ו
י	ק	ר	א	י	ה	ו	ה	י	ה	ו	א
ל	ר	ח	ו	ס	ו	ח	נ	ו	ו	א	ר
א	פ	י	ס	ו	ר	ב	ח	ס	ד	ו	א
מ	ת	נ	צ	ר	ח	ס	ד	ל	א	ל	פ
י	נ	ש	א	ע	ו	ו	פ	ש	ע	ו	ח
ט	א	ה	ו	נ	ק	ה	ל	א	י	נ	ק
ה	פ	ק	ה	ל	א	י	נ	ק	ה	פ	ק
ד	ע	ו	ו	א	ב	ו	ת	ע	ל	ב	נ
י	ס	ו	ע	ל	ב	נ	י	ב	נ	י	ע
ל	ש	ל	ש	י	ס	ו	ע	ל	ר	ב	ע

וַיָּרַד י-הוה בְּעָנָן וַיִּתְּצַב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְּשֵׁם, י-הוה. וַיַּעֲבֹר י-הוה עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא י-הוה י-הוה א-ל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת. נֶצַח חֶסֶד לְאֱלֹפִים נִשְׁאָ עָז וְכֹשֶׁעַ וְחִטָּאָה וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פֶקֶד עָז וְאֲבוֹת עַל בָּנִים וְעַל בָּנֵי בָנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים (שמות לד, ה-ז).

מדוע לסיים ב"ונקה"?

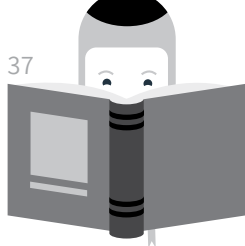
הלכה למשה מסיני שסיום יג מדות הרחמים בתבת "ונקה" (ופירש"י: לשבים) וזאת אף על פי שתבת "ונקה" באמצע הפסוק, ולכאורה אין לזה טעם על פי פשט.

אמנם, כשנתבונן בפסוקים נגלה שיש כאן רמז מופלא ששם הו'י ב"ה, שם הרחמים, רשום בדילוג אותיות מה-י של וַיָּרַד דרך ה-ה עילאה של וַיַּעֲבֹר י-הוה (גם בדילוג הוא ה-ה עילאה שבשם) דרך ה-ו של וְרַב ועד לאות האחרונה - ה-ה של וְנִקְהָ (בחינת מלכות סופא דכל דרגין).

ו	י	ר	ד	י	ה	ו	ה	ב	ע	נ	ו
י	ת	י	צ	ב	ע	מ	ו	ש	ו	י	ק
ק	ר	א	ב	ש	ש	י	ה	ו	ה	ו	י
י	ר	י	ה	ו	ה	ע	ל	פ	נ	י	ו
י	ק	ר	א	י	ה	ו	ה	י	ה	ו	א
ל	ר	ח	ו	ס	ו	ח	נ	ו	ו	א	ר
א	פ	י	ס	ו	ר	ב	ח	ס	ד	ו	א
מ	ת	נ	צ	ר	ח	ס	ד	ל	א	ל	פ
י	נ	ש	א	ע	ו	ו	פ	ש	ע	ו	ח
ט	א	ה	ו	נ	ק	ה	ל	א	י	נ	ק

והנה, הדילוג הפנימי הוא של 39, או הו'י אָחַד אותיות. סך כל האותיות הכלולות בדילוג

הן 121 ואותן אפשר לסדר ברבוע של 11, כך: ערך כל האותיות הכלולות בדילוג עולה 6210 שהוא 30 פעמים אור (רָז, אֵין סוּף וכו') וכן י פעמים כְּתָרָא, ראשי תבות ארבע התבות הראשונות של פרשתנו, "כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ". רק עד "הו' הו'י" עולות כל האותיות 3000 ואילו יג מדות הרחמים החל מ"א-ל" עולים

קטרת הסמים

המדור לילדים

על ידי הקטרת קטרת. עצירת המגפה
שפרצה לאחר מכן על ידי אהרן נעשתה
גם היא באמצעותה, ומכאן אנו מכירים
את סגלתה כעוצרת מגפות ופגעים.
מהו סודה של עבודת הקטרת?

להריח את האש

הצדיק רבי מנחם מענדל מויטבסק
עלה לארץ בראש עלית החסידים, תלמידי
המגיד ממעזריטש, והתיישב בעיר טבריה,
שם שקד על התורה ועבודת ה'. מספרים
שפעם אחת נפוצה שמועה שמש"ח
עומד להגיע. התכונה הייתה רבה ואחד
התלמידים נגש לרבי לשמע את דעתו
בנושא. רבי מנחם מענדל הרים עיניו
מהספר, פתח את חלון החדר, הוציא את
ראשו החוצה ונשם עמוקות. לאחר מספר
שניות סגר את החלון, התיישב בחזרה
על כסאו ואמר: "לא, עדין לא זכינו".
התלמיד המסקרן לא הרפה: "רבי, איך
אתם יודעים? ואם כבר סומכים אתם על
חוש הריח שלכם – מדוע הייתם צריכים
לפתח את החלון? אי אפשר להריח
מכאן?". "אצלי בחדר", ענה לו הצדיק,
"מש"ח כבר נמצא..."

מה אני לומד מהספור? דבר ראשון,
שצדיקים חיים בעולם אחר משלנו.

"אתה מריח משהו?"
"אני? אתה מכיר אותי. אצלי זה סתום..."
למה?"
"כי בלי לראות, בחוש, נראה לי שמהו
רצוני מתקרב..."

חציו השני של החמש שלנו סובב
סביב בנית המשכן. בפרשות תרומה-
תצוה אנו מקבלים את הצווים לבניה ואת
ההנחיות המפרטות כיצד לעשות זאת
ובפרשות ויקהל-פקודי אנו מבצעים
את הצוים בשלמות ובזריזות. בתורה,
נצבת לה הפרשה שלנו. די בתחלתה
אנו מקבלים את הצויה על הכנת קטרת
הסמים. הקטרת היא אבקה שנטחנת
מאחד-עשר סוגי סממנים, שפאטר
מפזרים אותה על גבי גחלים לוהטות
עולה ומתמר ממנה ריח נוח.

השמוש בקטרת במשכן נעשה על
גבי המזבח הפנימי, מזבח הזהב, העומד
במרכז החדר הגדול שבמשכן. פעמים
בכל יום נכנס הכהן ומעלה את ריח
הקטרת לה'. אחת בשנה, ביום הכפורים,
נכנס הכהן הגדול לקדש הקדשים וגם
שם הוא מקטיר מקטרת הסמים. את
הקטרת נפגש בהמשך גם מחוץ למשכן:
המבדק לבחירת ה' במנהיג האמתי
– משה רבנו או קרח ועדתו – נעשה

ועוד. אבל יוסי ידע על הטייל המתקרב
כבר לפני שבועים. איך? באמת שאיני
יודע, אבל הוא – יש לו חוש ריח מפתח.
הוא מריח משהו גדול שמתקרב...

זו דגמה לחוש הריח. הדבר עוד לא
קרה ואין לך שום סימן בשטח, אז איך
הוא מריח? אני לומד מהספור שחוש
ריח שייך ל... רגישות. חוש הריח של
המשים הוא הבטוי לרגישות המפלגת
שיש לו לכל דבר קדוש ולאמת שיש בו.

ריח ורוחניות

אתם מכירים את חמשת החושים
שלנו? בחוש הריח יש משהו מיוחד שאין
בארץ אחד מהם. חוש הריח הוא הרוחני
ביותר ביניהם. בחוש הראייה אני בוחן
חפץ או אדם שנמצא מולי. הוא יכול
להיות קרוב, כמו חבר שעומד בסמיכות
אלי, או רחוק ממני, כמו נוף של שקיעה
הנשקף מראש ההר. כך או כך – הוא נצב
בפני. בחוש השמיעה אני בוחן ומזהה
קולות הבאים ממרחק וממקום שנסתר
ממני, ולכן יש בו משהו רוחני, אבל בסופו
של דבר קולטות האזנים שלי צלילים
וקולות של ממש. עור התף שמותח בעומק
האזן שלי נע פתוצאה מכך ללא הרף.
כאשר אני שומע את אותם הקולות אני
יכול להתחיל לתאר לעצמי מהיו מפיק
הקולות ואלו תכונות יש בו. אגב, כיום
נתן כבר 'לתפס' את גלי הקול ולשמור
אותם בתוך מכשיר ההקלטה או המחשב.

אומרים שבשביב נשמות גבוהות
ומיוחדות, כמו רבי שמעון בר יוחאי
והאר"י הקדוש, בית המקדש מעולם
לא נחרב. הם חיים כבר בעתיד, בגאולה,
וזו הסבה שרבי מנחם מענדל צריך היה
ליצאת מתוך ד' אמותיו ולהריח את העולם
הנמוך שלנו. אבל שני דברים נוספים אני
לומד מהספור: שלמשים יש ריח מיוחד
ושלצדיקים יש חוש ריח מאוד מפתח,
באמצעותו הם מסגלים לזהות את ביאתו.

החוש האשיתי

בכלל, המשים עצמו מצטין בחוש ריח
לא רגיל. הנביא ישעיהו מתאר אותו כך:
"לא למראה עיניו יפוט ולא למשמע
אזניו יוכיח" – הוא אינו זקוק לאמצעים
הרגילים של בני האדם כדי לקבץ מהי
האמת או כדי לשכנע בצדקתה. השופט
הרגיל בבית הדין מסתמך על ראיות שהוא
שומע מפי העדים שראו את המעשה עליו
הם מעידים. כלומר, הוא משתמש בחוש
הראייה (של העדים) ובחוש השמיעה
(שלו). אבל המשים משתמש בחוש אחר,
בחוש הריח, וכך נאמר עליו באותו התאור:
"והריחו ביראת ה'". חז"ל מסבירים כי
הוא "מרח ודאין" – מריח ודן.

מה הפונה?

בשבוע הבא יוצאת פתח ח' לטייל
שנתי של יומים במדבר יהודה. כבר
שבוע רואים את הצות כלו על הרגלים –
טלפונים, תאומים, הזמנות, הכנת ציוד

שָׁאֲנוּ מֵעֲלִים לֵה' גּוֹרָמִים לוֹ נַחַת רוּחַ.
ה' 'מֵרִיחַ' אֶת רֵיחַ הַנִּיחּוֹחַ וּמִתְעַנֵּג עָלָיו.
בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוּת מְסַבֵּר כִּי בִּשְׂרַח הַקְּרָבָנוֹת
הָעוֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ מַעֲלָה עִמּוֹ אֶת הַגָּסוֹת
הָעֶבֶה שֵׁישׁ בְּתוֹךְ הַלֵּב שֶׁלָּנוּ כְּלָפֵי מַעֲלָה.
הַבֶּשֶׂר, וְעִמּוֹ הַגִּשְׁמִיּוֹת הַמִּיֻּתֶּרֶת שֶׁלָּנוּ,
נִשְׂרָפִים כָּלִיל.

אֲבָל כַּאֲשֶׁר נִכְנָסִים מִחֲצַר הַמִּשְׁכָּן אֶל
תוֹךְ אֹהֶל מוֹעֵד נִפְגָּשִׁים בַּמִּזְבֵּחַ הַפְּנִימִי,
עָלִיו לֹא מִקְרִיבִים שׁוֹם קָרְבָּן. מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב
מְשַׁמֵּשׁ לְהַעֲלֹאת רֵיחַ הַקְּטֹרֶת. מִהִי קְטֹרֶת
בְּאַרְמִיָּה? קֶשֶׁר [הָאוֹתִיּוֹת ט ו-שׁ] נוֹטוֹת
לְהִתְחַלֵּף. הַקְּטֹרֶת וְהָרֵיחַ שֶׁהִיא מַעֲלָה
מֵאֲתָנּוּ לֵה' קוֹשְׁרִים אוֹתָנּוּ לֵה' בְּקֶשֶׁר חֲזָק
וְאַמִּץ. עֲבֹדַת הַהִתְקַשְּׁרוֹת שֶׁלָּנוּ בָּאָה
לְאַחֵר הַסֵּרֶת הַגָּסוֹת הָעֶבֶה שֶׁל הַלֵּב. כַּעֲתָה,
לְאַחֵר הַסֵּרֶת הַלְכָלוֹהָ, אֶפְשָׁר לְהִתְמַקְּדַת
בְּעֶקֶר – לְהִדָּק הֵיטֵב אֶת חֻבֵּל הַהִתְקַשְּׁרוֹת!
שְׂנֹזֶפֶה לְקֶשֶׁר פְּנִימִי וְאַמִּץ עִם ה'
רָצִי! יִתְבָּרַךְ! שְׁבֵת שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!

מָה נִשְׂאָר לָנוּ? חוּשׁ הַטַּעַם וְהַמְשׁוּשׁ.
הַשְׂמוּשׁ שֶׁאֵנִי עוֹשֶׂה בְּשָׁנֵי חוּשִׁים אֲלוֹ
מוֹחָשִׁי מְאֹד. כָּל תִּינּוֹק קָטָן הַזוֹחֵל
לְהִנָּאֵתוֹ עַל הָרֶצֶפָה וּמִתְחִיל בְּמִלְאֶכֶת
חֻקִּיהָ מְסַקְרָנֶת עַל הָעוֹלָם שֶׁסָּבִיבוֹ
מְשַׁתְּמֵשׁ בְּשָׁנֵי הַחוּשִׁים הַלָּלוּ. כָּל חֶפֶץ
שֶׁנִּקְלַע בְּדַרְכּוֹ עוֹבֵד בְּדִיקָה קַפְדָּנִית שֶׁל
מְשׁוּשׁ בִּידָיִם וְטַעֲמָה בִּפֶּה.

יֹצֵא הַדָּפֶן הוּא חוּשׁ הָרֵיחַ. אֶתָּה נוֹשֵׁם
עֲמָקוֹת וְשׂוֹאֵף לְתוֹכָהּ אֲוִיר הַמַּכִּיל רֵיחַ
מִהֲנֶה. הַהִנָּאָה מְזַכֶּרֶת לָךְ מִשְׁהוֹ. מָה?
קֶשֶׁה לְהַסְבִּיר, כִּי זֶה בְּעֵצָם הַנָּאָה שֶׁל
הַנִּשְׁמָח, הַנָּאָה רִיחָנִית. חַז"ל מְלַמְּדִים
אוֹתָנוּ שֶׁרֵיחַ הוּא "דְּבַר שֶׁהַנִּשְׁמָח נִהְיֶה
מִמֶּנּוּ וְאֵין הַגּוֹף נִהְיֶה", וְלָכֵן "כָּל הַנִּשְׁמָח
תִּהְיֶה" הוּא הַהִלּוּל שֶׁבָּא לְאַחֵר הַנִּשְׁמָח
שֶׁל הָרֵיחַ הַטּוֹב.

בַּחֲדָה קִטְרָא אִתְקַרְנָא

נִחְזֹר אֶל הַקְּטֹרֶת הָרִיחָנִית. הַקְּרָבָנוֹת

שְׂאֵלַת הַשְּׂבוּעָה

מָה מַעֲלִים בְּכָל אֶחָד מֵהַמִּזְבְּחוֹת שְׂבַמְשָׁכָן?

מִהֵן שְׁתֵּי הָעֲבֹדוֹת שְׂבַמְשָׁכָן הַלֵּב שֶׁל יְהוּדִי?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכְוֶה יֶגֶרל מִשְׁחָק קֶפְסָה. תְּשׁוּבוֹת יֵשׁ לְשַׁלֵּחַ לְדַא"ל

maosime@gmail.com אוֹ בְּטֶלְפּוֹן 079-9211452 עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב.

הַפְּרִסְיָה בַּחֲסוּת:

צעצועי רזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

מהי חסידות? בלוח "היום יום" (י"א אדר-שני) מובא פתגם של אדמו"ר הרי"צ מליובאוויטש

כי חסידות – פנימיות התורה – כוללת שני ענינים עיקריים: הבנת השרש הרוחני של כל הלכה בספירות העליונות והבנת כל הלכה ב'עבודה', בהנהגת האדם בחיי היום-יום בעולם הזה.

לימוד באופן הזה מאפשר לגלות כיצד כל התורה, כולל הלכות שאינן נוהגות בזמן הזה, מתקיימת בכל אדם בכל מקום ובכל זמן – יסוד-היסודות של דרך הבעל שם טוב. מבין שלשת העמודים עליהם העולם עומד, מתבקש בפרט להתבונן כך בעמוד העבודה – עבודת הקרבנות, שאינה נוהגת בפועל בזמן הזה, וגם כשהיא נוהגת היא מוגבלת הגבלות רבות בזמן ובמקום, אך כבר חז"ל למדונו שהיא נכונה תמיד ולכולם ב'עבודה' הפנימית, "עבודה שבלב זו תפלה".

שיעורי חוברת זו מעמיקים בתורות פנימיות התורה ממרוקו (רבי יעקב אבוחצירא) ומאשכנז (אדמו"ר הזקן) בדיוק בענין זה: הראשון עוסק בסוד שלש התפלות (הרמוזות בתרומת המשכן) והשני עוסק בעבודה הנפשית הפנימית של תרומת הדשן – עבודת כהנים 'שולית' לכאורה, שבאמת היא יסוד עבודת היום במקדש ויסוד עבודת ה' של כל אחד, באיזון הנכון בין שפלות מתוקנת להתלהבות העבודה.

מעוניין להפיץ את **ואביטה** במקום מגוריך?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

או במספר **02-5434297** – המספר פתוח לניידים כשרים.

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il